

2. Městský a venkovský prostor v Karlovarském kraji

Vymezení venkova využitě v této kapitole pro Karlovarský kraj bylo stanoveno takto:

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obcí v zázemí krajských měst.

2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Územní a sídelní struktura městského a venkovského prostoru, ale zejména rozdíly mezi nimi, jsou do značné míry dány samotnými kriterii, pomocí nichž jsou oba prostory vymezeny.

Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	59 748	248 655	2 151	1 163	100	32	306	212	12	25
v tom okresy:										
Cheb	15 826	79 626	617	429	31	9	102	81	2	8
Karlovy Vary	24 777	95 146	1 096	419	41	13	152	80	7	7
Sokolov	19 145	73 883	438	315	28	10	52	51	3	10
v tom SO ORP:										
Aš	2 294	15 585	56	88	3	2	9	13	-	2
Cheb	7 931	44 996	325	172	17	4	70	35	1	4
Karlovy Vary	15 470	74 513	879	317	29	11	115	63	3	5
Kraslice	3 543	10 571	171	93	6	2	12	17	2	2
Mariánské Lázně	5 601	19 045	236	170	11	3	23	33	1	2
Ostrov	9 307	20 633	217	102	12	2	37	17	4	2
Sokolov	15 602	63 312	267	222	22	8	40	34	1	8

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrálních území		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	597,5	7 770,5	21,5	36,3	3,1	6,6	3,5	6,8	27,8	213,8
v tom okresy:										
Cheb	510,5	8 847,3	19,9	47,7	3,3	9,0	4,2	9,0	25,7	185,5
Karlovy Vary	604,3	7 318,9	26,7	32,2	3,7	6,2	3,5	5,8	22,6	227,3
Sokolov	683,8	7 388,3	15,7	31,5	1,9	5,1	2,5	5,9	43,7	234,4
v tom SO ORP:										
Aš	764,7	7 792,5	18,7	43,8	3,0	6,5	3,7	6,5	40,9	177,8
Cheb	466,5	11 249,0	19,1	43,0	4,1	8,8	5,2	9,3	24,4	261,5
Karlovy Vary	533,4	6 773,9	30,3	28,8	4,0	5,7	3,9	5,7	17,6	235,0
Kraslice	590,5	5 285,5	28,5	46,7	2,0	8,5	3,8	8,0	20,7	113,2
Mariánské Lázně	509,2	6 348,3	21,4	56,5	2,1	11,0	2,7	10,3	23,8	112,3
Ostrov	775,6	10 316,5	18,1	50,8	3,1	8,5	2,8	6,5	42,9	203,2
Sokolov	709,2	7 914,0	12,1	27,7	1,8	4,3	2,1	5,4	58,4	285,4

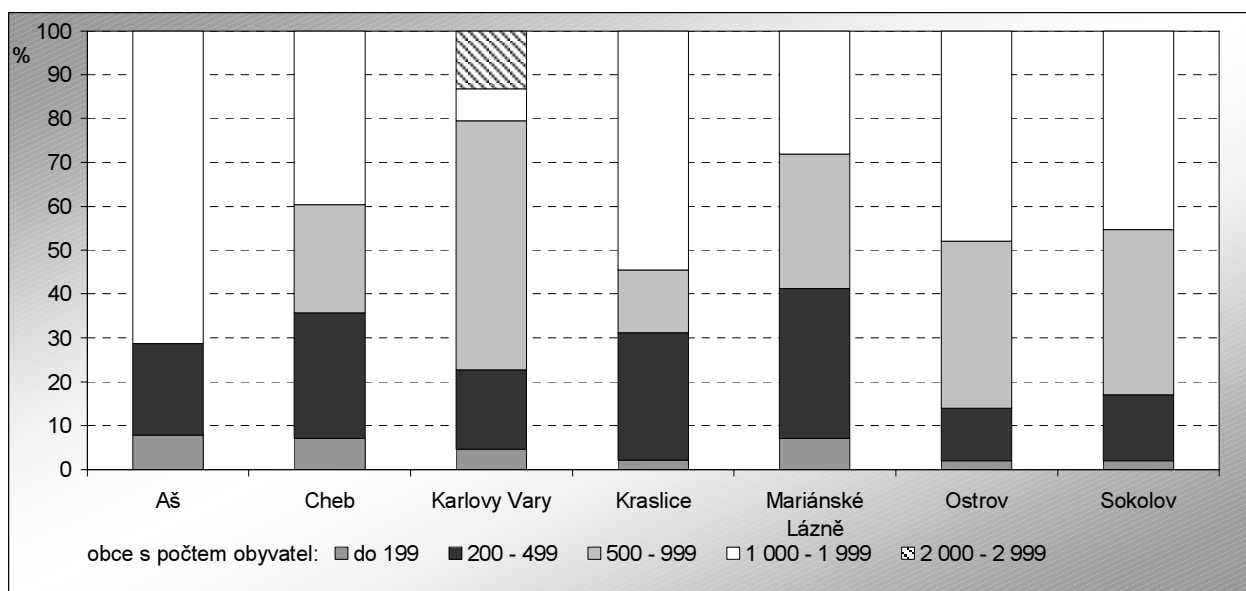
Územní strukturu Karlovarského kraje tvořilo k 31. 12. 2008 celkem 132 **obcí**. Vzhledem ke zvolené variantě bylo 75,8 % obcí zařazeno do venkovského prostoru a zaujímalo 64,9 % z rozlohy kraje. Na území tohoto prostoru však žilo pouze 19,4 % obyvatel. Pokud venkov poměříme k úhrnu celého kraje, je správním obvodem s nejvyššími podíly všech kvantitativních ukazatelů (s výjimkou rozlohy) ve venkovském prostoru SO ORP Ostrov, na opačné polaritě se nachází SO ORP Aš.

Průměrná venkovská obec Karlovarského kraje se rozkládá na 21,5 km², má téměř 598 obyvatel a její hustota zalidnění (27,8 obyvatel/km²) je přibližně 8krát nižší než hustota zalidnění v obcích městského typu. Z administrativního hlediska se venkovské obce v průměru člení na 3,1 části s počtem 3,5 katastru. Nejlidnatější venkovské obce se vyskytují v SO ORP Ostrov a Aš. Vzhledem k nejmenší průměrné velikosti obce co do rozlohy v SO ORP Sokolov, je právě v tomto správním obvodu nejvyšší hustota zalidnění. Rozlohou největší venkovské obce se nacházejí v SO ORP Karlovy Vary a Kraslice, nejčetnější na počet částí a katastrů pak v SO ORP Cheb; naopak nejmenší všechny tři ukazatele vykazuje SO ORP Sokolov.

Tab. 2.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
Karlovarský kraj	100	16	36	33	14	1	12
v tom okresy:							
Cheb	31	8	14	5	4	-	2
Karlovy Vary	41	5	12	19	4	1	7
Sokolov	28	3	10	9	6	-	3
v tom SO ORP:							
Aš	3	1	1	-	1	-	-
Cheb	17	4	8	3	2	-	1
Karlovy Vary	29	4	9	14	1	1	3
Kraslice	6	1	3	1	1	-	2
Mariánské Lázně	11	3	5	2	1	-	1
Ostrov	12	1	3	5	3	-	4
Sokolov	22	2	7	8	5	-	1

Podle počtu obyvatel je ve venkovském prostoru Karlovarského kraje nejčastější zastoupení obcí s 200 až 499 obyvateli (36 %), celkem ve venkovském prostoru existuje 85 % obcí do 1 000 obyvatel.

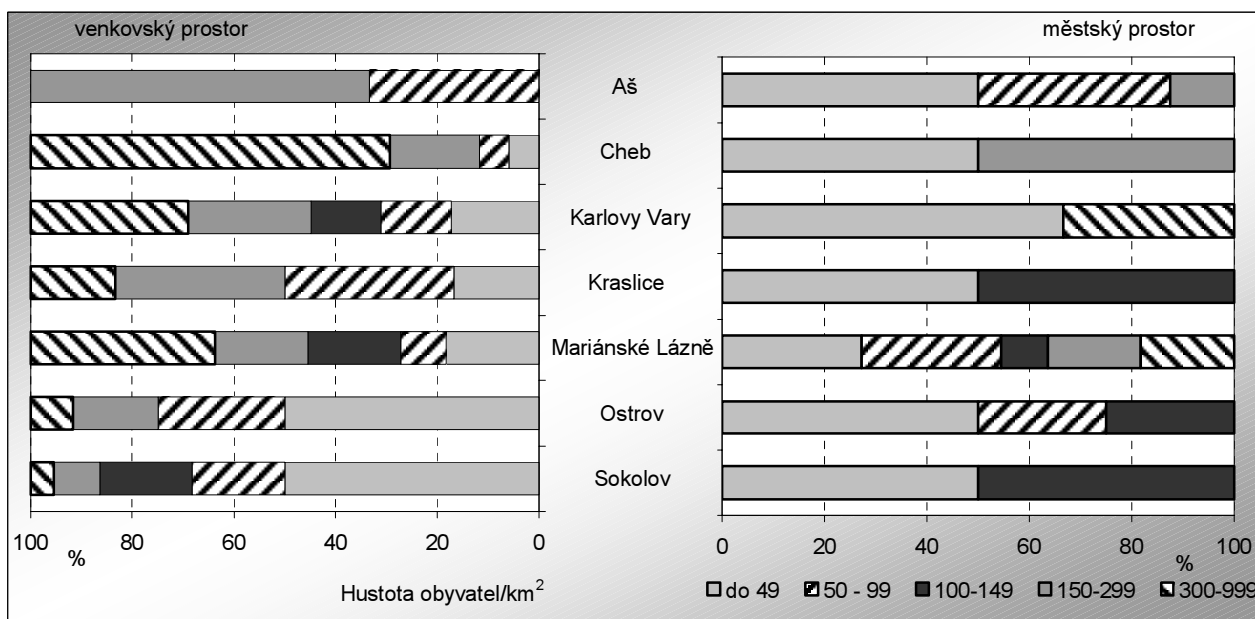
Graf 3 Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008

Podíl venkovských obcí se statutem města představuje v kraji 12 %, největší podíl vykazují SO ORP Kraslice a Ostrov (oba po 33,3 %), naopak v SO ORP Aš se nevyskytuje žádná obec se statutem města.

Tab. 2.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	132	26	14	16	7	10	4	20	4	28	3	-	-
v tom okresy:													
Cheb	40	3	5	3	1	2	2	7	-	16	1	-	-
Karlovy Vary	54	11	4	7	3	4	1	9	3	10	2	-	-
Sokolov	38	12	5	6	3	4	1	4	1	2	-	-	-
v tom SO ORP:													
Aš	5	-	1	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Cheb	21	1	2	1	1	-	1	3	-	12	-	-	-
Karlovy Vary	40	5	3	4	3	4	1	7	2	9	2	-	-
Kraslice	8	1	1	2	-	-	1	2	-	1	-	-	-
Mariánské Lázně	14	2	2	1	-	2	-	2	-	4	1	-	-
Ostrov	14	6	1	3	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Sokolov	30	11	4	4	3	4	-	2	1	1	-	-	-

Graf 4 Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje jsou počty obcí poměrně rovnoměrně rozložené do jednotlivých velikostních skupin podle výše **hustoty zalidnění**. Nejčetněji je zastoupena hustota 300 až 999 osob na km² (28 % obcí), naopak nejméně se vyskytují obce s hustotou 100 až 149 osob na km² (10 % obcí).

Naproti tomu v obcích městského typu je u 43,8 % obcí nejnižší hustota, tj. do 49 obyvatel na km², pouze 9,4 % obcí vykazuje hustotu 300 až 999 osob na km².

Tab. 2.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

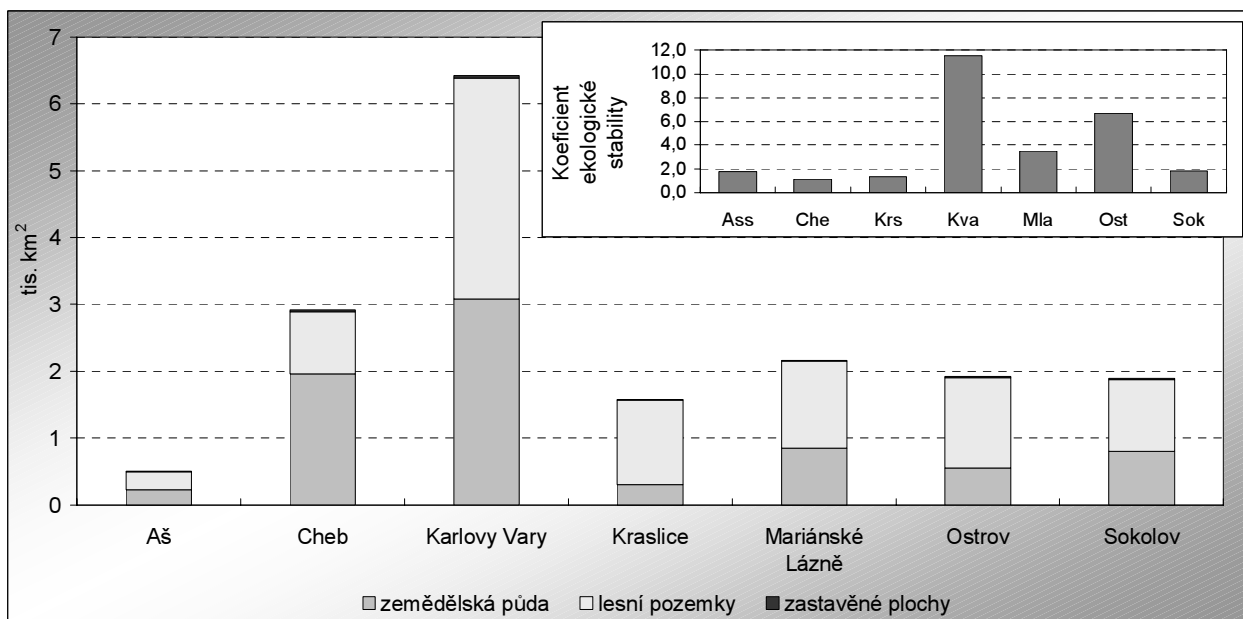
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
			zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	2 151	1 163	36,1	39,9	44,1	41,7	0,6	1,7	1,91	2,10
v tom okresy:										
Cheb	617	429	49,2	46,6	40,6	36,1	0,6	1,6	1,74	1,98
Karlovy Vary	1 096	419	33,1	40,3	42,5	43,1	0,5	1,8	1,70	1,93
Sokolov	438	315	25,2	30,2	53,2	47,3	0,7	1,5	3,07	2,55
v tom SO ORP:										
Aš	56	88	41,1	37,1	47,0	50,1	0,7	1,5	1,75	3,80
Cheb	325	172	60,3	51,6	28,8	23,9	0,6	1,9	1,13	1,00
Karlovy Vary	879	317	35,0	43,5	37,6	39,4	0,5	1,9	1,33	1,74
Kraslice	171	93	18,1	30,6	73,7	60,5	0,4	1,0	11,54	8,12
Mariánské Lázně	236	170	35,8	46,5	55,5	41,2	0,5	1,4	3,51	3,28
Ostrov	217	102	25,5	30,1	62,2	55,0	0,7	1,6	6,66	2,72
Sokolov	267	222	29,8	30,1	40,1	41,8	0,9	1,7	1,84	1,82

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinných prvků v daném území

Předpoklad, že ve venkovském prostoru se pro zemědělskou činnost využívá vyšší podíl celkové rozlohy území než v prostoru městském, se v Karlovarském kraji projevil jako lichý. V našem kraji je naopak **podíl zemědělské půdy** v městském prostoru proti prostoru venkovskému o 3,8 procentního bodu vyšší, nejvyšší je tento rozdíl v SO ORP Kraslice (o 12,5 procentního bodu) a Mariánské Lázně (o 10,7 p. b.). Nejvyšší podíl zemědělské půdy v kraji ve venkovském i městském prostoru se nachází v okrese i v SO ORP Cheb. V obou prostorech se pak na území okresu Sokolov a v SO ORP Kraslice rozkládá nejvyšší **podíl lesních pozemků**, což se odráží i na nejvyšších hodnotách **koeficientů ekologické stability**. Předstih tohoto koeficientu v SO ORP Kraslice před ostatními správními obvody je velmi významný (proti nejnižší hodnotě v SO ORP Cheb činí 10,41 p. b.). Nejvýraznější rozdíl v hodnotě tohoto koeficientu ve prospěch městského prostoru vykazuje SO ORP Aš (o 2,04), ve prospěch prostoru venkovského pak SO ORP Ostrov (o 3,93).

Graf 5 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008

Podíl zastavěných ploch v kraji je na venkově téměř třikrát nižší než ve městech. Nejnižší podíl zastavěných ploch ve venkovském prostoru připadá na SO ORP Kraslice (0,4 %), naopak nejvyšší na SO ORP Sokolov (0,9 %). Nejvyšší rozdíl v podílu zastavěných ploch mezi oběma prostory vykazuje SO ORP Karlovy Vary (1,4 procentního bodu), nejmenší pak SO ORP Kraslice (0,6 procentního bodu).

Tab. 2.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	30,0	77,4	57,4	17,7	12,6	4,9	41,3	56,9	53,2	34,9	5,5	8,2
v tom okresy:												
Cheb	41,9	90,5	51,9	2,6	6,2	6,9	-	-	79,4	74,8	20,6	25,2
Karlovy Vary	11,9	84,0	65,7	8,9	22,4	7,1	58,8	92,9	41,2	6,8	-	0,3
Sokolov	43,6	54,8	51,2	45,2	5,3	-	52,8	71,8	47,2	28,2	-	-
v tom SO ORP:												
Aš	100,0	100,0	-	-	-	-	-	-	71,2	-	28,8	100,0
Cheb	12,3	90,0	75,3	4,6	12,4	5,4	-	-	98,2	90,0	1,8	10,0
Karlovy Vary	11,0	79,5	55,7	11,4	33,3	9,1	66,7	90,9	33,3	8,7	-	0,4
Kraslice	21,7	100,0	78,3	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-	-
Mariánské Lázně	60,1	83,8	39,9	-	-	16,2	-	-	56,2	100,0	43,8	-
Ostrov	13,3	100,0	82,3	-	4,4	-	45,7	100,0	54,3	-	-	-
Sokolov	48,5	47,3	45,0	52,7	6,5	-	64,8	83,8	35,2	16,2	-	-

Pomocí mapového serveru byly získány údaje o časové dostupnosti obce do sídla správních úřadů. Tyto údaje je nutno brát jako orientační, neboť tento server používá průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a vytíženosti komunikací během dne.

Ve venkovských obcích, ze kterých je sídlo příslušného správního obvodu ORP dostupné individuální dopravou do 29 minut, žije 87,4 % obyvatel (v městském prostoru 95,1 %). V SO ORP Aš, Kraslice a Mariánské Lázně je pro všechny venkovské obce toto sídlo dostupné do 29 minut. Nejobtížněji je sídlo správního obvodu dostupné pro obyvatele venkovských obcí SO ORP Karlovy Vary, kde obyvatelům plně třetiny těchto obcí trvá cesta více než 30 minut.

Velikost kraje, poloha krajského města, ale také hustota a kvalita silniční sítě ovlivňují časovou dostupnost sídla kraje. Přes 53 % obyvatel z venkovských obcí Karlovarského kraje cestuje do krajského města mezi půl hodinou až hodinou jízdy. Do půl hodiny se do sídla kraje nedostanou obyvatelé venkovského ani městského prostoru SO ORP Aš, Cheb, Kraslice a Mariánské Lázně. Téměř 44 % obyvatel venkovských

obcí SO ORP Mariánské Lázně cestuje do krajského města více než hodinu, z SO ORP Aš pak 28,8 % obyvatel.

2.2. Obyvatelstvo

V obcích zařazených do venkovského prostoru k 31. 12. 2008 žilo 19,4 % **obyvatel** Karlovarského kraje, v rámci jednotlivých správních obvodů žije nejvyšší podíl venkovského obyvatelstva v SO ORP Ostrov (31,1 %) a Kraslice (25,1 %), nejméně pak v SO ORP Aš (12,8 %).

Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	59 748	248 655	16,1	14,2	72,3	71,6	11,5	14,2	37,8	39,7
v tom okresy:										
Cheb	15 826	79 626	15,2	14,7	73,3	71,9	11,5	13,4	38,5	39,2
Karlovy Vary	24 777	95 146	16,2	13,1	72,3	71,3	11,5	15,7	37,6	40,9
Sokolov	19 145	73 883	16,9	15,1	71,6	71,8	11,5	13,1	37,6	38,7
v tom SO ORP:										
Aš	2 294	15 585	16,0	15,4	73,1	72,1	10,9	12,5	38,4	39,4
Cheb	7 931	44 996	15,8	15,1	72,7	72,3	11,5	12,6	38,0	39,5
Karlovy Vary	15 470	74 513	15,9	12,7	72,0	71,2	12,0	16,0	38,4	42,3
Kraslice	3 543	10 571	15,4	15,0	70,0	72,1	14,6	13,0	39,8	38,8
Mariánské Lázně	5 601	19 045	14,1	13,2	74,3	70,9	11,6	15,9	39,2	41,2
Ostrov	9 307	20 633	16,6	14,1	72,8	71,5	10,6	14,4	36,1	39,2
Sokolov	15 602	63 312	17,2	15,1	71,9	71,8	10,9	13,1	37,1	38,7

Věková struktura obyvatelstva je důležitým faktorem, který odlišuje obyvatelstvo venkovského a městského prostoru. Typický je vyšší podíl dětí do 14 let v prostoru venkovském (o 2 procentní body – 16,1 %). Nejvýraznější je rozdíl ve výši podílu dětí mezi oběma prostory v SO ORP Karlovy Vary (o 3,2 p. b.). Nejvyšší je podíl dětí v SO ORP Sokolov (17,2 %), nejnižší v SO ORP Mariánské Lázně (14,1 %). S výjimkou SO ORP Kraslice mají všechny ostatní správní obvody i okresy venkovských obcí proti obcím městského typu nižší podíl obyvatel starších 65 let, nejvýraznější je tento rozdíl patrný v SO ORP Mariánské Lázně (o 4,2 p. b.), v rámci celého kraje pak 2,7 p. b. Tato situace může být způsobena mimo jiné i koncentrací sociálních zařízení pro seniory častěji do obcí městského typu.

Z hlediska ekonomiky je nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let. Proti očekávání však s výjimkou SO ORP Kraslice připadá na venkovský prostor vyšší podíl této věkové skupiny v relaci s prostorem městským, v kraji to činí 0,7 p. b. (nejvýraznější je předstih venkova v SO ORP Mariánské Lázně (o 3,4 p. b.).

Z uvedeného hodnocení věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že v Karlovarském kraji je **průměrný věk** obyvatelstva ve venkovských obcích (37,8 let) o 1,9 roku nižší než v prostoru městském. Z hlediska průměru bydlí nejmladší obyvatelstvo ve venkovském prostoru v SO ORP Ostrov (36,1 let) a nejstarší v SO ORP Kraslice (39,8 let). Nejvýraznější rozdíl mezi oběma prostory vykazuje SO ORP Karlovy Vary, kde v obcích venkovského typu bydlí obyvatelstvo o 3,9 let mladší než ve městech.

Budoucí populační vývoj významným způsobem ovlivňuje mimo jiné vývoj porodnosti. Rozdíly v intenzitě porodnosti mezi venkovským a městským prostorem nejlépe vystihuje **obecná míra plodnosti** (počet všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku). Ta dosáhla ve venkovském prostoru Karlovarského kraje za období let 2001 až 2008 v průměru 44,7 dětí na 1 000 žen, což bylo v relaci s městským prostorem o 5,2 dětí více. Až na nepatrný rozdíl v SO ORP Mariánské Lázně vykazuje venkovský prostor ostatních správních obvodů i okresů vyšší plodnost. Nejvýznamnější rozdíl mezi oběma prostory ve prospěch venkovského vykazuje SO ORP Karlovy Vary (7,6 dítěte na 1 000 žen) a Ostrov (7,5).

Tab. 2.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

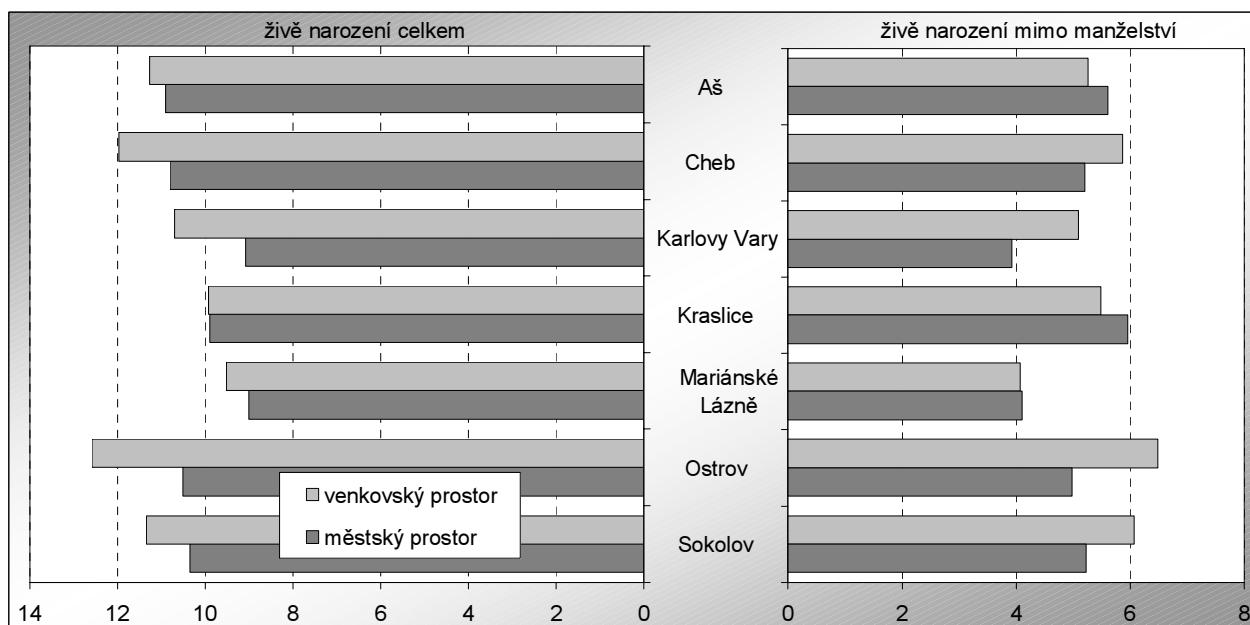
	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	11,2	10,0	44,7	39,4	50,1	47,9	5,2	5,5	3,8	3,9
v tom okresy:										
Cheb	11,0	10,4	42,9	40,6	46,7	48,4	4,5	6,6	3,3	4,7
Karlovy Vary	11,4	9,4	46,0	37,9	49,2	44,2	5,6	4,5	4,1	3,2
Sokolov	11,1	10,3	44,4	40,1	53,8	51,8	5,5	5,5	3,7	3,8
v tom SO ORP:										
Aš	11,3	10,9	46,0	41,5	46,7	51,5	5,0	6,0	3,9	4,3
Cheb	12,0	10,8	46,8	42,0	49,0	48,3	4,9	7,5	3,5	5,4
Karlovy Vary	10,7	9,1	44,7	37,1	47,6	43,2	4,5	4,3	3,2	3,0
Kraslice	9,9	9,9	42,6	38,6	55,3	60,2	4,6	5,4	3,3	3,7
Mariánské Lázně	9,5	9,0	36,4	36,5	42,7	45,7	3,7	5,2	2,7	3,6
Ostrov	12,6	10,5	47,9	40,4	51,6	47,4	7,4	5,4	5,5	3,7
Sokolov	11,3	10,3	44,8	40,4	53,5	50,5	5,6	5,5	3,9	3,8

Paradoxně proti očekávání připadá na venkovský prostor Karlovarského kraje o 2,1 p. b. vyšší **podíl živě narozených dětí mimo manželství (50,1 %)** než na prostor městský, nejvýraznější je tento rozdíl patrný v SO ORP Karlovy Vary (o 4,4 p. b.) a Ostrov (o 4,2 p. b.). Největší podíl dětí narozených mimo manželství v obcích venkovského prostoru vykazuje SO ORP Kraslice a Sokolov.

Rozdíl v počtu potratů a umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel je sice ve venkovském prostoru nepatrně nižší než v prostoru městském, avšak v rámci celokrajských výsledků jde o rozdíl zanedbatelný. Významnější je tento rozdíl pouze v SO ORP Cheb a Mariánské Lázně, opačná situace, tzn. vyšší podíl ve venkovském prostoru zaznamenaly pouze SO ORP Ostrov (o 2 p. b.) a podstatně méně Karlovy Vary a Sokolov.

Významně nejnižší podíl všech těchto patologických ukazatelů plodnosti vykazuje SO ORP Mariánské Lázně, kde se ale zároveň na 1 000 žen ve věku 15 až 49 let rodí proti celokrajskému průměru o 8,3 dítěte méně.

Graf 6 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008

Tab. 2.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Příčiny úmrtí (%)					
			novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	9,6	9,9	28,4	29,0	45,1	45,6	7,0	6,6
v tom okresy:								
Cheb	9,5	9,8	29,2	29,1	42,7	44,5	6,8	7,0
Karlovy Vary	9,6	10,7	28,7	30,3	46,3	45,0	7,1	6,1
Sokolov	9,6	9,0	27,4	27,1	45,5	47,8	7,0	6,9
v tom SO ORP:								
Aš	10,5	9,8	23,9	29,0	41,3	44,8	6,5	6,7
Cheb	8,6	9,0	28,8	30,1	41,4	42,6	7,0	6,9
Karlovy Vary	9,8	10,9	29,1	30,0	44,1	45,4	7,8	6,2
Kraslice	10,7	9,3	23,6	27,4	47,1	47,7	7,7	7,8
Mariánské Lázně	10,2	11,5	32,0	27,4	44,7	47,8	6,8	7,3
Ostrov	9,3	10,0	27,8	31,6	50,3	43,4	5,7	5,8
Sokolov	9,4	9,0	28,4	27,0	45,1	47,8	6,8	6,8

K hodnocení kvality života a životní úrovně je často používán ukazatel úmrtnosti. Rozdíl mezi venkovským a městským prostorem v rámci kraje vystihuje **počet zemřelých na 1 000 obyvatel**, který vychází v průměru za období 2001 až 2008 vyšší v městském prostoru o 0,3 zemřelého na 1 000 obyvatel. Naopak vyšší úmrtnost ve venkovském prostoru proti městskému vykazují SO ORP Sokolov, Aš a nejvýrazněji Kraslice (o 1,5 zemřelého na 1 000 obyvatel). Mezi okresy v tomto ukazateli nejsou téměř rozdíly, mezi jednotlivými správními obvody vyazuje nejvyšší úmrtnost právě SO ORP Kraslice (10,7 ‰), nejnižší pak SO ORP Cheb (8,6 ‰). Pod krajským průměrem se pohybuje úmrtnost v SO ORP Cheb, Ostrov a Sokolov.

Podle příčin úmrtí lze obecně říci, že vyšší podíl obyvatel v Karlovarském kraji ve sledovaném období umíral na novotvary a nemoci oběhové soustavy v městském prostoru, ve venkovských obcích pak na vnější příčiny. Krajské tendenci příčin úmrtí se u novotvarů vymykají SO ORP Mariánské Lázně a Sokolov, u nemocí oběhové soustavy pak pouze SO ORP Ostrov. Vyšší podíl zemřelých na vnější příčiny ve venkovském prostoru v Karlovarském kraji je ovlivněn pouze SO ORP Karlovy Vary a Kraslice.

Tab. 2.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

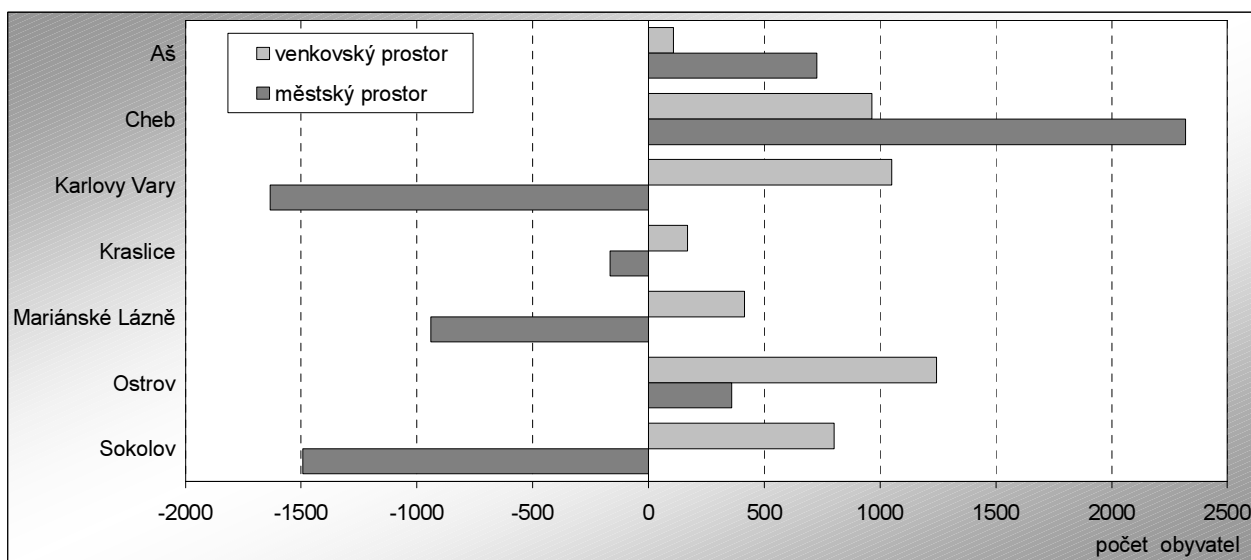
	na 1 000 obyvatel									
	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	1,6	0,1	8,8	-0,5	10,4	-0,4	5,3	5,5	3,1	3,9
v tom okresy:										
Cheb	1,5	0,6	10,8	2,9	12,4	3,6	5,1	5,1	2,9	3,8
Karlovy Vary	1,8	-1,4	10,3	-0,4	12,1	-1,8	5,3	5,8	3,2	4,0
Sokolov	1,4	1,3	5,1	-4,3	6,5	-3,0	5,5	5,6	3,2	3,8
v tom SO ORP:										
Aš	0,7	1,1	5,4	5,2	6,2	6,3	5,4	5,8	2,7	3,9
Cheb	3,3	1,8	12,9	5,2	16,2	7,0	5,3	5,1	3,3	3,9
Karlovy Vary	0,9	-1,8	7,9	-1,0	8,9	-2,8	5,1	5,6	2,9	4,0
Kraslice	-0,8	0,6	6,9	-2,8	6,1	-2,1	5,5	4,9	3,2	3,6
Mariánské Lázně	-0,7	-2,5	10,2	-3,8	9,5	-6,3	4,6	4,7	2,6	3,7
Ostrov	3,3	0,5	14,2	1,8	17,6	2,3	5,6	6,2	3,7	4,2
Sokolov	1,9	1,3	4,7	-4,5	6,6	-3,2	5,5	5,7	3,3	3,8

Pro venkovský prostor Karlovarského kraje, na rozdíl od všech ostatních krajů ČR, byl pro období 2001 až 2008 charakteristický přírůstek obyvatelstva **přirozenou měnou** (tzn., že počty zemřelých převyšovaly počty narozených) a současný výrazný přírůstek migrací, což se následně odrazilo ve vysokém celkovém přírůstku obyvatel. Tato tendence se nejvýznamněji projevila v SO ORP Ostrov a Cheb. Výjimkou jsou pouze SO ORP Kraslice a Mariánské Lázně, kde byla zaznamenána záporná přirozená měna.

Dle výsledků **migrace** je v Karlovarském kraji patrný významný odlišný odliv obyvatelstva z měst na venkov. Výrazné záporné migrační saldo v městském prostoru nestačilo kompenzovat nepatrný růst přirozeného přírůstku, což se v konečném důsledku projevilo záporným celkovým přírůstkem.

Nejvyšší rozdíl v **celkovém přírůstku** obyvatelstva mezi oběma prostory ve prospěch prostoru venkovského je možno sledovat v SO ORP Mariánské Lázně a Ostrov, a to zejména vlivem stěhování.

Graf 7 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)

Mezi jednotlivými správními obvody došlo ve stavech obyvatel k 31. 12. 2008 proti stavu k 1. 1. 2001 k poměrně významným změnám. Zatímco ve venkovském prostoru všech správních obvodů byl zaznamenán přírůstek obyvatel (nejvýraznější v SO ORP Ostrov o 1 243 obyvatel), městské obce správních obvodů Karlovy Vary, Sokolov, Mariánské Lázně a Kraslice doznaly významné úbytky.

Proti očekávání se v Karlovarském kraji v letech 2001 až 2008 vyvíjela **sňatečnost** (podíl sňatků na 1 000 obyvatel) ve venkovském prostoru nepříznivěji než v prostoru městském (výjimkou byly pouze SO ORP Kraslice a Cheb). Nejvýznamnější byl předstih městských obcí v SO ORP Ostrov. V rámci venkovského prostoru se sňatečnost vyvíjela nejpríznivěji v SO ORP Ostrov, Kraslice a Sokolov.

Vývoj **rozvodovosti** (podíl rozvodů na 1 000 obyvatel) ve sledovaném období pak probíhal v souladu s očekáváním, tzn., že rozvodovost ve venkovských obcích kraje byla nižší než ve městech, a to napříč spektrem všech správních obvodů. Nejvýraznější předstih rozvodovosti městského prostoru byl zaznamenán v SO ORP Aš a Mariánské Lázně, ve kterých byla zároveň zaznamenána nejnižší rozvodovost v obcích venkovského typu.

Tab. 2.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

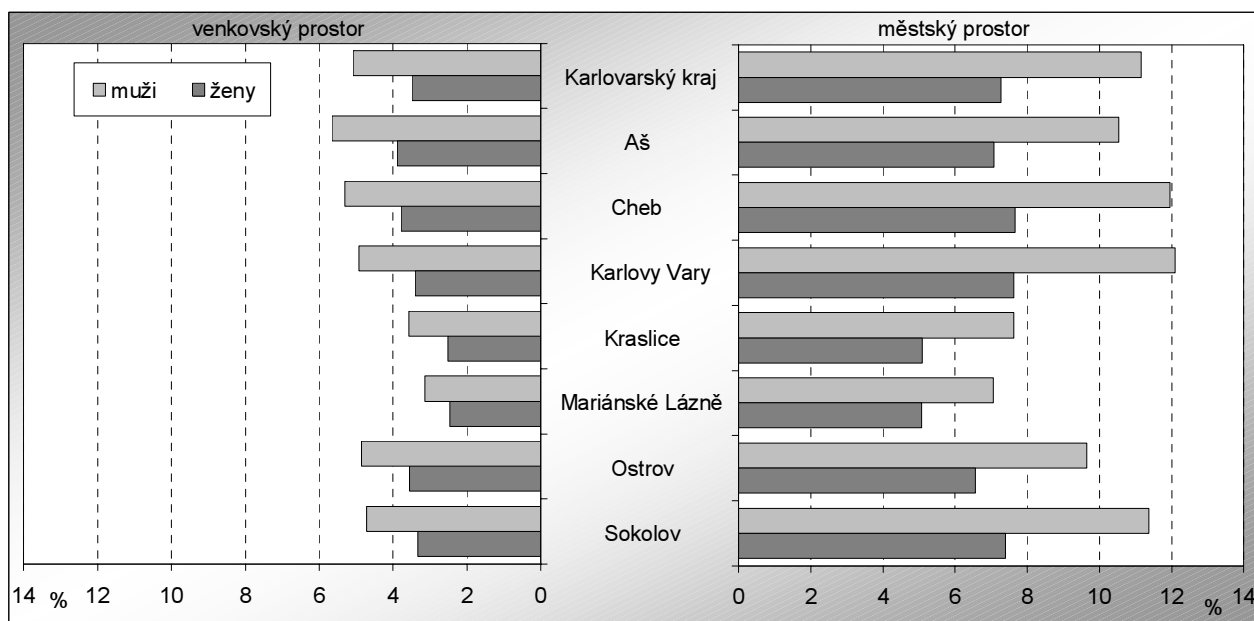
Zdroj: SLDB 2001

v %

	Nejvyšší dokončené vzdělání									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	36,2	27,1	41,1	37,8	16,3	24,1	1,8	3,4	3,0	6,6
v tom okresy:										
Cheb	35,6	26,9	40,4	37,0	17,1	24,6	1,9	3,4	3,0	6,6
Karlovy Vary	36,3	24,7	40,8	37,0	16,8	25,8	2,0	4,1	3,2	8,0
Sokolov	36,6	30,5	42,0	39,8	15,0	21,4	1,5	2,4	2,7	4,7
v tom SO ORP:										
Aš	38,5	30,9	39,7	39,1	16,8	21,7	1,5	2,1	1,8	4,3
Cheb	36,9	27,1	41,4	36,6	15,6	25,2	1,5	3,3	2,9	6,5
Karlovy Vary	36,8	24,2	41,4	36,4	15,8	26,3	2,0	4,2	3,2	8,4
Kraslice	35,9	30,3	41,1	42,3	15,4	20,4	1,9	2,4	2,8	3,7
Mariánské Lázně	32,6	23,5	39,5	36,5	19,2	25,5	2,6	4,6	3,8	8,7
Ostrov	35,4	26,7	39,8	39,2	18,6	23,9	2,0	3,3	3,1	6,2
Sokolov	36,8	30,6	42,3	39,4	14,8	21,6	1,4	2,4	2,7	4,9

Vzdělanostní strukturu obyvatelstva je možné hodnotit pouze z výsledků SLDB k 1. 3. 2001. Obecně lze říci, že v souladu s očekáváním převažují ve venkovských obcích Karlovarského kraje osoby se základním vzděláním a vyučením bez maturity. V městech pak žilo více obyvatel s vyšším vzděláním (úplné střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové a vysokoškolské vzdělání).

Graf 8 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001

Ve venkovském prostoru všech správních obvodů kraje je vyšší podíl osob s nejnižším stupněm vzdělání než v prostoru městském, nejvýraznější rozdíl vykazuje venkovský prostor SO ORP Karlovy Vary (o 12,6 p. b.), relativně nejmenší je rozdíl v SO ORP Kraslice (o 5,6 p. b.). Stejná situace je i u vzdělání středního bez maturity, kde jedinou výjimkou je SO ORP Kraslice (podíl ve venkovském prostoru převyšuje prostor městský o 1,3 p. b.), nejvýraznější rozdíl zůstává, stejně jako u základního vzdělání, v SO ORP Karlovy Vary (o 5,0 p. b.).

Podíl všech tří vyšších stupňů vzdělání je ve venkovském prostoru všech správních obvodů nižší než v prostoru městském. Nejvýraznější rozdíly mezi oběma prostory ve všech třech stupních vzdělání je patrný v SO ORP Karlovy Vary, nejmenší pak v SO ORP Kraslice. V rámci venkovského prostoru vykazuje nejvyšší podíl u všech tří vyšších stupňů vzdělání SO ORP Mariánské Lázně, nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob (1,8 %) pak SO ORP Aš.

2.3. Ekonomika

Možnosti hodnocení ekonomického vývoje a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsou limitované nedostupností údajů do úrovně obcí (viz. kap. 4.3.).

Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁴⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	243	267	117	126	17,8	16,7	19 195	22 097
v tom okresy:								
Cheb	249	298	114	139	18,2	17,7	20 187	24 106
Karlovy Vary	287	294	144	147	20,4	19,0	19 792	22 229
Sokolov	180	197	83	85	14,0	12,5	18 409	19 816
v tom SO ORP:								
Aš	217	228	100	103	16,5	14,0	16 581	19 733
Cheb	241	308	107	146	16,7	17,8	21 912	25 374
Karlovy Vary	233	302	116	154	18,9	19,5	17 163	21 886
Kraslice	196	203	95	94	16,4	14,3	16 722	17 754
Mariánské Lázně	274	335	131	150	20,9	20,1	19 239	24 579
Ostrov	379	264	190	122	22,9	17,3	23 433	23 474
Sokolov	176	196	81	83	13,5	12,2	18 788	20 125

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ v roce 2008

Vzhledem k ekonomické převaze měst nad venkovem je soukromé podnikání ve venkovských oblastech velmi prospěšné, nejen z důvodu snižování nezaměstnanosti, ale i z důvodu ekonomického růstu těchto oblastí a v návaznosti na to i růstu příjmů obecních rozpočtů.

Při hodnocení obecních rozpočtů na 1 obyvatele je nutno připomenout, že v SO ORP Karlovy Vary bylo vzhledem k neexistenci veřejného rozpočtu Vojenského újezdu Hradiště odečteno obyvatelstvo této obce, aby nedocházelo ke zkreslování výsledků v tomto správním obvodu (tato poznámka se vztahuje i k tab. 2.3.7).

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že ačkoliv na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru připadá méně ekonomických subjektů i statistických jednotek typu podnik než v prostoru městském, byla **intenzita podnikatelské aktivity** na venkově o 1,1 procentního bodu vyšší než ve městech.

Z hlediska jednotlivých správních obvodů vychází všechny tři ukazatele, hodnotící podnikatelskou aktivitu ve venkovském prostoru, výrazně nejlépe v SO ORP Ostrov, což se odrazilo i v nejvyšších celkových příjmech obecních rozpočtů na 1 obyvatele. Zároveň je však nutno konstatovat, že v tomto správním obvodě jako jediném ve všech sledovaných ukazatelích aktivity převyšuje venkov nad městskými obcemi. Nejnižší byla naopak podnikatelská aktivita v SO ORP Sokolov, kde ještě převažuje zaměstnanost v tradičních průmyslových odvětvích a obyvatelé tak nejsou nuceni soukromě podnikat. V ukazatelích podnikatelské aktivity byl zaznamenán předstih měst před venkovem pouze ve správních obvodech Cheb a Karlovy Vary. Nejnižší příjmy na 1 obyvatele vykazují obecní rozpočty venkovského prostoru SO ORP Aš, nejvýraznější předstih městských obcí před venkovem byl v SO ORP Mariánské Lázně (o 5 340 Kč na 1 obyvatele).

Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst počtu ekonomických subjektů			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾ (%)		v terciárním sektoru (%)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	22,7	17,0	2,7	2,5	10,8	5,3	24,5	19,8
v tom okresy:								
Cheb	20,0	16,9	2,6	2,8	10,8	2,7	27,3	21,1
Karlovy Vary	25,1	19,6	3,2	2,6	18,2	10,2	24,0	22,0
Sokolov	21,3	12,6	2,1	2,1	0,5	3,3	22,3	13,5
v tom SO ORP:								
Aš	16,6	19,2	2,2	2,6	52,4	18,8	20,6	23,9
Cheb	22,9	18,0	2,7	3,0	15,4	3,4	31,1	22,6
Karlovy Vary	27,1	19,5	2,8	2,6	18,2	11,3	27,4	22,0
Kraslice	15,3	10,2	1,9	2,1	-9,1	-1,7	9,9	11,9
Mariánské Lázně	17,7	13,2	2,6	2,6	-2,6	-7,9	25,4	16,5
Ostrov	23,1	20,1	3,9	2,7	18,1	6,6	21,5	22,1
Sokolov	22,8	13,0	2,2	2,1	4,6	4,7	25,1	13,7

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Mezi venkovskými prostory jednotlivých správních obvodů existuje poměrně velká variabilita v ekonomických změnách. Mezi roky 2001 až 2008 doznal **počet ekonomických subjektů** ve venkovském prostoru Karlovarského kraje nárůst o 22,7 %, což znamená předstih městských obcí v tempu růstu tohoto ukazatele o 5,7 procentního bodu. Rychlejší dynamika růstu charakterizuje venkov všech správních obvodů, jedinou výjimkou je SO ORP Aš s předstihem měst o 2,5 p. b. Rozdíl mezi polaritami hodnot ve venkovském prostoru představuje 11,8 p. b. (maximum SO ORP Karlovy Vary, minimum SO ORP Kraslice).

Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje dochází i k rychlejší obnově ekonomických subjektů než ve městech, na 1 zaniklý subjekt připadá 2,7 nově vzniklých subjektů (ve městech 2,5). Nejrychleji probíhá obnova v SO ORP Ostrov. Nejnižším tempem probíhají ekonomické změny všech hodnocených ukazatelů v SO ORP Kraslice.

Tab. 2.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		z toho sektor ¹⁾ (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	6 962	31 312	10,6	2,7	26,5	22,6	62,3	74,0	6,6	4,2
v tom okresy:										
Cheb	1 810	11 045	12,2	2,9	28,5	19,8	58,6	76,4	6,6	4,2
Karlovy Vary	3 556	14 015	8,9	2,3	18,2	21,8	53,2	75,2	4,6	3,6
Sokolov	1 596	6 252	3,7	3,1	15,6	29,2	27,5	67,0	3,7	2,2
v tom SO ORP:										
Aš	230	1 612	8,7	3,6	34,8	26,9	55,7	69,0	7,0	4,4
Cheb	846	6 574	13,0	2,1	27,2	18,5	59,0	78,0	4,9	3,8
Karlovy Vary	1 791	11 504	16,0	2,1	28,0	20,9	55,9	76,3	4,3	3,7
Kraslice	335	997	13,4	6,3	31,3	33,0	54,6	59,5	5,6	2,6
Mariánské Lázně	734	2 859	12,4	4,2	27,9	18,8	59,0	76,8	8,9	5,0
Ostrov	1 765	2 511	6,0	3,1	17,0	25,8	76,1	70,3	5,0	3,4
Sokolov	1 261	5 255	6,3	2,5	33,7	28,5	59,4	68,5	3,2	2,2

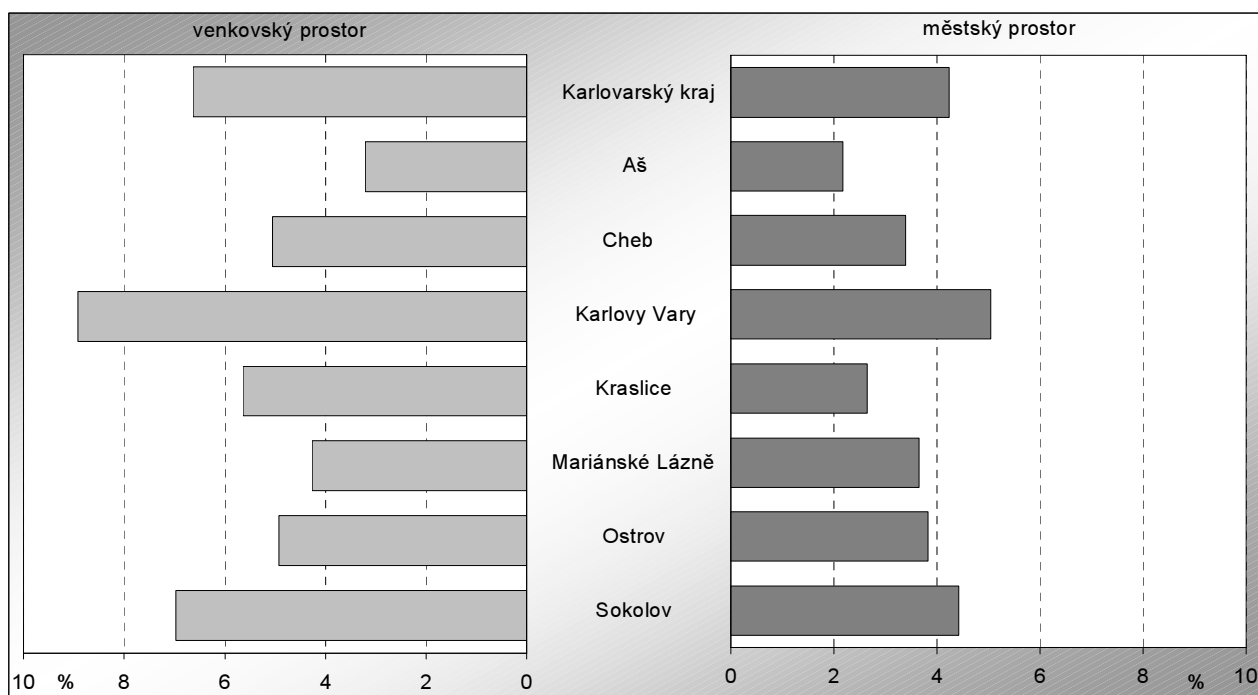
¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korčářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Na území venkovského prostoru Karlovarského kraje k 31. 12. 2008 fungovalo 18,2 % **statistických jednotek typu podnik**, přitom v rámci jednotlivých správních obvodů vykazoval nejvyšší podíl těchto jednotek SO ORP Ostrov (41,3 %), nejméně pak SO ORP Cheb (11,4 %).

Z hlediska **odvětvové struktury ekonomiky** převyšoval podíl těchto jednotek primárního i sekundárního sektoru ve venkovském prostoru všech správních obvodů prostor městský, výjimkou byly pouze SO ORP Kraslice a Ostrov v sekundárním sektoru. Na SO ORP Ostrov připadl v obou jmenovaných sektorech nejnižší podíl jednotek typu podnik, nejvyšší podíl v sektoru primárním vykázal SO ORP Karlovy Vary (16,0 %), v sekundárním pak SO ORP Aš (34,8 %). Relativně velký podíl připadá na zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor.

Graf 9 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu subjektů k 31. 12. 2008

Výrazně nejvyšší podíl jednotek typu podnik ve všech správních obvodech i v obou prostorech připadá na sféru terciární, přitom celokrajský předstih města činí 11,7 p. b., jedinou výjimkou je pouze SO ORP Ostrov. Nejvýznamnější předstih městské části vykazoval SO ORP Karlovy Vary (o 20,4 p. b.).

Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

	na 1 000 obyvatel									
	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	96,6	101,3	15,2	19,3	3,8	4,1	0,9	1,1	0,1	0,2
v tom okresy:										
Cheb	92,4	113,4	17,0	19,7	3,9	4,2	0,9	1,3	0,1	0,1
Karlovy Vary	124,0	117,5	15,1	23,9	3,8	4,5	0,7	1,1	-	0,3
Sokolov	64,6	67,2	13,8	12,9	3,9	3,5	1,0	0,9	0,2	0,1
v tom SO ORP:										
Aš	80,6	83,7	14,8	14,2	2,6	3,7	1,7	1,8	0,4	0,1
Cheb	85,6	122,3	16,1	18,7	3,8	3,9	1,0	1,2	0,1	0,1
Karlovy Vary	95,3	121,6	15,5	26,3	4,1	5,0	0,9	1,2	-	0,3
Kraslice	75,1	77,4	16,1	12,5	3,1	3,1	0,3	1,1	-	0,2
Mariánské Lázně	106,8	116,8	19,1	26,6	4,6	5,5	0,5	1,2	-	0,1
Ostrov	171,8	102,8	14,3	15,4	3,2	2,5	0,3	0,8	-	0,1
Sokolov	62,2	65,5	13,3	13,0	4,0	3,5	1,2	0,8	0,2	0,1

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Podle kategorií **počtu zaměstnanců** ekonomických subjektů přepočtených na 1 000 obyvatel v Karlovarském kraji převyšuje městský prostor nad venkovským. K 31. 12. 2008 fungovalo v kraji téměř 91 % ekonomických subjektů bez zaměstnanců (vč. neuvedeno). U této kategorie a u drobných podniků (tj. do 9 zaměstnanců) jsou v tomto relativním ukazateli mezi městem a venkovem poměrně vysoké rozdíly (4,7 a 4,1 p. b.). Z hlediska jednotlivých správních obvodů je možno konstatovat, že ve venkovském prostoru kraje na 1 000 obyvatel připadá nejvíce subjektů bez zaměstnanců na SO ORP Ostrov (kde byl i nejvýraznější předstih před prostorem městským o 69,0 p. b.), drobných a malých na SO ORP Mariánské Lázně a středních a velkých podniků na SO ORP Aš, nejméně pak subjektů bez zaměstnanců a mikropodniků na SO ORP Sokolov.

Tab. 2.3.5 Ekonomické subjekty^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008

	na 1 000 obyvatel									
	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělní podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	79,5	87,7	5,8	2,2	11,1	19,1	3,9	3,7	12,7	10,7
v tom okresy:										
Cheb	81,4	90,7	7,0	2,1	13,3	16,6	3,8	3,6	4,8	22,1
Karlovy Vary	90,3	101,5	7,3	1,9	11,2	28,6	4,5	4,3	26,4	8,1
Sokolov	63,9	66,6	2,9	1,4	9,2	9,7	3,1	3,0	1,5	1,8
v tom SO ORP:										
Aš	78,0	68,5	3,9	2,2	10,0	13,2	2,2	1,9	3,5	15,4
Cheb	72,5	90,3	7,6	1,5	12,2	14,2	3,9	4,2	6,2	31,7
Karlovy Vary	82,7	105,0	8,4	1,9	12,5	33,4	5,2	4,8	2,8	6,1
Kraslice	73,4	75,1	3,1	2,3	11,3	8,3	4,5	3,5	0,3	2,1
Mariánské Lázně	95,5	109,9	7,5	3,4	16,1	24,9	4,3	3,8	3,4	4,9
Ostrov	102,9	88,6	5,4	2,0	8,9	11,1	3,3	2,4	65,6	15,5
Sokolov	61,7	65,2	2,9	1,3	8,7	10,0	2,8	2,9	1,7	1,8

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Z hlediska **právních forem** ekonomických subjektů v přepočtu na 1 000 obyvatel v Karlovarském kraji k 31. 12. 2008 převyšuje podíl ve venkovském prostoru proti městskému dle očekávání u samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů (o 3,6 p. b.), překvapivý je však převis venkova

u neziskového sektoru (o 0,2 p. b.) a u zahraničních osob (dokonce o 2,0 p. b.). U neziskového sektoru se podílejí na tomto výsledku relativně všechny správní obvody, i když nejvýraznější podíl vykazují SO ORP Karlovy Vary a Kraslice, avšak u právní formy zahraniční osoby se na převýšení městského prostoru venkovem podílí zejména SO ORP Ostrov (65,6 subjektů na 1 000 obyvatel), což je dáno především zvýšenou koncentrací subjektů vietnamské komunity na území tohoto správního obvodu.

U soukromých podnikatelů dle živnostenského nebo jiného zákona v Karlovarském kraji v přepočtu na 1 000 obyvatel převyšoval městský prostor venkovské obce o 8,2 p. b. Výjimkou bylo jen soukromé podnikání ve venkovském prostoru v SO ORP Ostrov (102,9 subjektů na 1 000 obyvatel) a Mariánské Lázně (95,5), kde jako v jediných dvou správních obvodech došlo k převýšení celokrajského průměru městských obcí.

Pro SO ORP Sokolov je, dle výsledků, charakteristická nízká míra soukromého podnikání, neboť v tomto správním obvodě vychází nejnižší podíl soukromých podnikatelů, samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů i obchodních společností na 1 000 obyvatel, a to jak v prostoru venkovském, tak i městském. Jde o správní obvod, kde tradiční velké průmyslové podniky nabízejí velké množství pracovních příležitostí.

Tab. 2.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

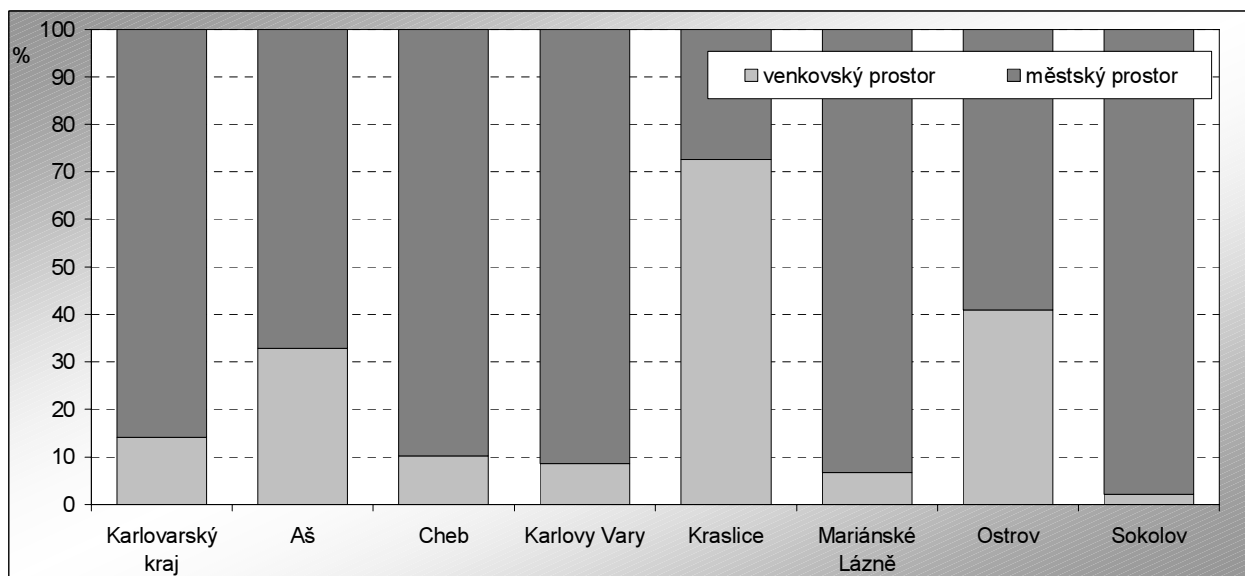
	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	1,9	21,7	1,1	14,8	0,4	0,9	0,5	6,0	0,2	0,8
v tom okresy:										
Cheb	1,7	26,6	0,8	17,5	0,3	1,6	0,6	7,5	0,2	1,4
Karlovy Vary	2,4	31,3	1,4	21,9	0,5	0,6	0,4	8,8	0,3	0,4
Sokolov	1,1	2,4	0,6	1,6	-	0,5	0,5	0,3	0,2	0,5
v tom SO ORP:										
Aš	0,7	0,9	0,7	0,6	-	0,2	-	0,2	-	-
Cheb	1,6	25,7	1,0	8,6	0,4	2,5	0,1	14,5	0,4	2,7
Karlovy Vary	1,1	33,9	0,5	26,3	0,5	0,4	0,1	7,2	0,3	0,6
Kraslice	2,7	1,9	1,5	1,3	-	-	1,2	0,6	-	-
Mariánské Lázně	2,1	40,7	0,5	35,1	0,2	1,3	1,5	4,3	-	0,8
Ostrov	7,5	23,0	5,0	8,1	0,7	1,1	1,7	13,8	-	-
Sokolov	0,0	2,6	-	1,7	-	0,7	0,0	0,2	0,4	0,7

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)

Turistickou atraktivitu regionu do značné míry odráží **kapacity ubytovacích zařízení**. Počet lůžek na 1 km² v jednotlivých druzích ubytovacích zařízení ve venkovském prostoru je v Karlovarském kraji nižší, avšak nejvýrazněji je tento rozdíl patrný u hotelů a penzionů (o 13,7 lůžek na 1 km²). V rámci okresů je koncentrace hotelů a penzionů v městském prostoru nejvýraznější v okrese Karlovy Vary (o 20,5 lůžek na 1 km²), naopak v okrese Sokolov je tento rozdíl téměř zanedbatelný (o 1 lůžko na km²). V rámci jednotlivých správních obvodů byl zaznamenán výrazný převis v městském prostoru v SO ORP Mariánské Lázně a Karlovy Vary, naopak nepatrně vyšší hodnoty ve venkovském prostoru byly vykázány v SO ORP Aš a Kraslice.

Na lůžkových kapacitách v hromadných ubytovacích zařízeních Karlovarského kraje v roce 2008 se obce venkovského prostoru podílely 14,1 %, nejvyšší podíl zaujímal venkov v SO ORP Kraslice (72,6 %), výrazně nejnižší pak v SO ORP Sokolov (2,2 %).

Graf 10 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách v hromadných ubytovacích zařízeních daného kraje v roce 2008

V Karlovarském kraji dle ročního průměru v letech 2003 až 2008 byly **daňové příjmy** přepočtené na 1 obyvatele venkovského prostoru o 1 619 Kč nižší proti prostoru městskému, jen v okrese Sokolov, vlivem SO ORP Kraslice, byla situace obrácená. Podíl běžných výdajů na výdajích celkových v kraji převyšuje v městském prostoru o 8 procentních bodů skutečnost ve venkovském prostoru, z logických důvodů je pak situace u podílu kapitálových výdajů diametrálně opačná.

Tab. 2.3.7 Veřejné rozpočty¹⁾ v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	8 476	10 095	66,6	74,6	33,4	25,4	539,0	453,5	3,0	2,1
v tom okresy:										
Cheb	8 138	10 390	67,3	77,6	32,7	22,4	291,7	517,6	1,7	2,3
Karlovy Vary	8 297	10 744	65,0	69,4	35,0	30,6	568,2	350,4	3,1	1,6
Sokolov	8 969	8 961	68,3	78,4	31,7	21,6	702,7	516,8	4,0	2,6
v tom SO ORP:										
Aš	8 743	9 018	66,5	74,6	33,5	25,4	301,8	935,0	1,7	5,0
Cheb	8 248	10 569	65,2	77,8	34,8	22,2	-28,9	429,7	-0,2	1,8
Karlovy Vary	8 045	11 116	70,3	68,6	29,7	31,4	948,1	265,7	5,7	1,2
Kraslice	8 699	8 030	81,0	82,5	19,0	17,5	1 107,6	223,8	7,2	1,1
Mariánské Lázně	7 745	11 066	71,7	78,8	28,3	21,2	730,2	388,4	5,0	1,6
Ostrov	8 697	9 388	59,0	72,3	41,0	27,7	-36,3	658,4	-0,2	3,0
Sokolov	9 031	9 115	65,9	77,7	34,1	22,3	610,7	565,4	3,4	2,9

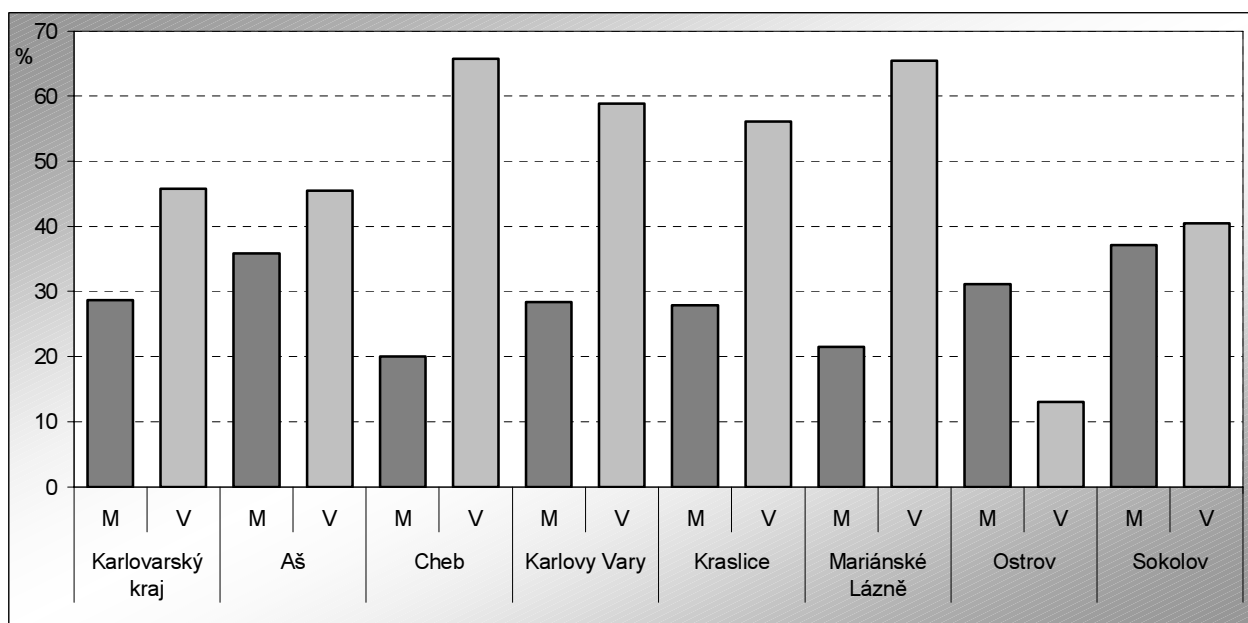
¹⁾ obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Saldo příjmů a výdajů, připadajících na 1 obyvatele venkovského prostoru v kraji, převyšuje tento ukazatel v městském prostoru o 85,6 Kč, přitom nejvýrazněji v okrese Karlovy Vary (o 217,9 Kč) a ze správních obvodů pak v SO ORP Kraslice (o 883,9 Kč) a Karlovy Vary (o 682,5 Kč). Rychlejší růst příjmů venkovských obcí proti městům byl ovlivněn zejména změnou pravidel rozpočtového určení daní.

Mezi roky 2003 a 2008 byl ve venkovském prostoru Karlovarského kraje vykázán dynamičtější růst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele oproti městským obcím o 17,1 procentního bodu (celkem nárůst dosáhl 45,8 %). Nejvyšší nárůst ve venkovském prostoru byl docílen ve správních obvodech Cheb (65,7 %) a Mariánské Lázně (65,5 %), ve kterých byl zaznamenán i nejvýraznější předstih tempa růstu před městskými obcemi (v obou přes 40 procentních bodů).

Graf 11 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, výpočty ČSÚ

2.4. Trh práce

Ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu, ale i sociální oblasti života společnosti výrazně ovlivňují ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti, které patří k rozhodujícím pravidelně sledovaným ekonomickým jevům. Důležité pojmy a ukazatele z této oblasti jsou vysvětleny v kapitole 4.4.

Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31. 12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	63,6	64,2	997,7	963,8	9,61	7,59	12,1	5,7	-0,18	0,23
v tom okresy:										
Cheb	64,4	64,4	828,0	1 007,2	7,90	7,41	13,3	6,6	1,98	1,91
Karlovy Vary	63,9	63,4	798,2	1 042,3	9,75	7,16	19,3	4,3	-1,27	-0,21
Sokolov	62,6	65,0	1 408,3	813,9	10,85	8,34	8,1	7,7	-0,57	-0,93
v tom SO ORP:										
Aš	62,4	64,3	880,6	942,1	9,07	6,78	x	4,2	5,81	2,63
Cheb	65,7	65,0	947,0	1 005,9	9,59	8,37	12,4	8,2	2,06	2,13
Karlovy Vary	62,6	63,4	778,5	1 082,6	9,46	6,57	26,5	3,7	-3,26	-0,87
Kraslice	58,3	64,9	575,8	816,4	11,31	9,83	8,5	5,9	-2,84	0,23
Mariánské Lázně	63,6	63,4	645,0	1 058,8	5,10	5,78	8,5	5,8	0,29	0,88
Ostrov	66,3	63,5	830,4	889,7	10,25	9,36	13,6	7,6	2,09	2,32
Sokolov	63,7	65,0	1 587,8	813,5	10,75	8,09	8,0	8,1	-0,07	-1,13

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Podle výsledků SLDB byla k 1. 3. 2001 ve venkovském prostoru Karlovarského kraje **míra ekonomické aktivity** (63,6 %, což je nejvyšší mezi kraji v ČR) menší než ve městech, rozdíl činil 0,6 procentního bodu. Naopak vyšší míru ekonomické aktivity proti městům vykazují venkovské obce SO ORP Cheb, Mariánské Lázně a nejvýrazněji Ostrov (o 2,8 p. b.). Mezi jednotlivými správními obvody kraje vyniká v tomto ukazateli venkovský prostor SO ORP Ostrov, nejhorší je pak situace v SO ORP Kraslice, mezi oběma mezními správními obvody je rozdíl 8,0 procentních bodů.

Na 1 000 zaměstnaných bydlících osob připadalo v době provádění SLDB ve venkovském prostoru 997,7 **pracovních míst** (bližší vysvětlení k ukazateli je uvedeno v kapitole 4.4.), což bylo proti městskému prostoru o 33,9 míst více. Nejvyšší převis pracovních míst v té době vykazoval SO ORP Sokolov, kde jako v jediném správním obvodu tento ukazatel na venkově převýšil skutečnost ve městech. Spádově poskytoval tento správní obvod zaměstnání obyvatelům bydlícím mimo SO ORP Sokolov. Naopak nejvyšší nedostatek pracovních míst se projevil v SO ORP Kraslice, odkud musí téměř polovina bydlících obyvatel za práci dojíždět.

Míra nezaměstnanosti ve venkovských obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008 podle očekávání předčila nezaměstnanost ve městech o 2,0 procentní body, nejvýraznější byl předstih v SO ORP Karlovy Vary (o 2,9 p. b.) a Sokolov (o 2,7 p. b.). Vyšší nezaměstnanost ve městech naopak vykázal jen SO ORP Mariánské Lázně. Nejvyšší nezaměstnanost na venkově zaznamenal SO ORP Kraslice a Sokolov.

Zatímco ve městech došlo z hlediska časového období k nárůstu míry nezaměstnanosti, je možno ve venkovských obcích proti roku 2000 pozorovat její nepatrné snížení, celkový rozdíl mezi oběma prostory činí 0,41 procentního bodu. Nejvýraznější nárůst byl na venkově zaznamenán v SO ORP Aš (o 5,81 p. b.), nejpříznivější vývoj pak v SO ORP Karlovy Vary (snížení o 3,26 p. b.).

Ještě výraznější je předstih venkovských obcí v ukazateli **počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo** (o 6,4 p. b.), nejvýrazněji v SO ORP Karlovy Vary (o 22,8 p. b.), kde zároveň připadá na 1 volné místo nejvyšší počet uchazečů (26,5).

Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	72,5	72,3	54,7	56,7	55,3	52,0	87,5	89,7	32,7	39,9
v tom okresy:										
Cheb	72,5	72,5	56,4	56,9	56,7	52,4	87,4	89,2	34,6	40,9
Karlovy Vary	73,3	71,7	54,2	55,8	54,6	51,1	87,8	90,2	35,5	43,5
Sokolov	71,4	72,8	53,9	57,5	55,0	52,6	87,1	89,5	27,9	34,0
v tom SO ORP:										
Aš	69,3	72,8	55,6	56,4	56,7	55,5	83,3	89,0	30,0	34,2
Cheb	73,7	73,0	57,6	57,3	57,6	52,1	89,7	88,9	36,2	41,9
Karlovy Vary	72,3	71,7	52,7	55,9	53,9	50,6	86,9	90,5	33,9	44,4
Kraslice	68,9	72,9	47,6	57,4	49,6	53,2	85,6	89,3	28,0	35,0
Mariánské Lázně	72,3	71,3	55,2	56,4	55,4	50,9	86,2	90,0	33,9	43,7
Ostrov	75,1	71,9	57,1	55,7	55,9	52,9	89,4	89,2	39,0	39,5
Sokolov	72,0	72,7	55,4	57,5	56,2	52,5	87,5	89,5	27,9	33,9

Jak se dalo předpokládat, existuje rozdílná **míra ekonomické aktivity mužů a žen**. V důsledku péče o děti a dřívějšího odchodu do důchodu je v obou prostorech ekonomická aktivita žen nižší než u mužů; v městském prostoru o 15,6 p. b. a ve venkovském dokonce o 17,8 procentního bodu. Nejvýraznější rozdíl mezi oběma pohlavími ve venkovských obcích vykazuje SO ORP Kraslice (o 21,3 p. b.), nejmenší pak Aš (o 13,7 p. b.).

V rámci kategorie mužů vykazuje ve venkovských obcích nejvyšší míru ekonomické aktivity SO ORP Ostrov, nejnižší Kraslice (rozdíl mezi oběma extrémními hodnotami je 6,2 p. b.). SO ORP Kraslice zároveň vykazuje i nejnižší aktivitu žen, nejvyšší pak Cheb (s rozdílem obou správních obvodů 10,0 p. b.).

Z hlediska **věkových kategorií** byla v roce 2001 míra ekonomické aktivity v Karlovarském kraji ve venkovském prostoru vyšší než v městském pouze u nejmladší kategorie (tj. 15 – 24 let) o 3,3 p. b. Ve zbývajících dvou kategoriích je patrný předstih městských obcí, v kategorii 55 až 64 let pak dokonce 7,2 p. b.

Při hodnocení samotného venkovského prostoru vychází nejvyšší aktivita nejmladší a střední kategorie v SO ORP Cheb, kde je zároveň i druhá nejvyšší po SO ORP Ostrov u nejstarší věkové kategorie. Opačnou polaritu věkové skupiny 15 až 24 let zastupuje SO ORP Kraslice, střední pak SO ORP Aš a nejstarší kategorii SO ORP Sokolov, kde byl zároveň nejvýraznější rozdíl (11,1 p. b.) proti maximu aktivity v rámci věkové skupiny. Na nejnižší míře ekonomické aktivity se projevují odchody a předčasné odchody mužů a žen do důchodu.

Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
	V	M	V	M	primární		sekundární		terciární	
					V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	25 164	119 727	23 726	114 375	9,2	1,9	46,6	40,7	44,2	57,4
v tom okresy:										
Cheb	7 059	38 153	6 455	35 772	10,8	2,8	42,6	33,2	46,6	64,0
Karlovy Vary	10 222	46 248	9 834	44 710	12,2	1,7	40,9	37,4	46,9	60,9
Sokolov	7 883	35 326	7 437	33 893	4,0	1,3	57,6	53,0	38,3	45,7
v tom SO ORP:										
Aš	1 055	7 329	888	6 648	4,4	1,7	50,6	54,2	45,0	44,1
Cheb	3 455	21 012	3 196	19 963	11,7	2,3	44,6	29,1	43,8	68,7
Karlovy Vary	6 348	36 596	6 136	35 315	15,0	1,8	42,5	36,6	42,5	61,7
Kraslice	1 398	5 039	1 376	4 844	5,6	3,1	56,7	57,9	37,7	39,0
Mariánské Lázně	2 549	9 812	2 371	9 161	11,9	4,6	37,0	27,1	51,1	68,3
Ostrov	3 874	9 652	3 698	9 395	7,5	1,3	38,2	40,6	54,3	58,1
Sokolov	6 485	30 287	6 061	29 049	3,6	1,0	57,9	52,2	38,5	46,8

Ve venkovském prostoru v roce 2001 bydlelo z celkového počtu zaměstnaných osob Karlovarského kraje pouze 17,4 %, ovšem mezi jednotlivými správními obvody kraje existovala poměrně výrazná variabilita. Nejvyšší podíl byl zaznamenán v SO ORP Ostrov (28,6 %), nejmenší pak v SO ORP Aš (12,6 %).

Z hlediska odvětvové struktury a struktury pracovních příležitostí na venkově je nejdůležitější **primární sektor**, tedy zemědělství, lesnictví a rybolov. Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje se v roce 2001 podíleli zaměstnaní tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti 9,2 %, v jednotlivých správních obvodech se tento podíl pohyboval od 3,6 v SO ORP Sokolov po 15,0 % v SO ORP Karlovy Vary.

Výrazně nižší podíl primárního sektoru v městské části kraje (1,9 %) svědčí o tom, že část obyvatel z měst dojíždí za prací na venkov. Nejvýraznější je tento podíl v SO ORP Mariánské Lázně, nejméně patrný pak v SO ORP Sokolov.

Podíly obyvatel zaměstnaných v **sekundárním sektoru** (tj. v průmyslu a stavebnictví) jsou ve venkovském prostoru kraje o 5,9 p. b. vyšší než ve městech, nejvýraznější je tento rozdíl v SO ORP Cheb (o 15,5 p. b.). V rámci správních obvodů se pak tyto podíly pohybují od 37,0 % (Mariánské Lázně) do 57,9 % (Sokolov).

Na opačném pólu stojí **terciární sféra** (nevýrobní), kde je ve všech správních obvodech dle očekávání patrná převaha zaměstnaných bydlících v městském prostoru, nejvýraznější je tento rozdíl v SO ORP Cheb (o 24,9 p. b.). Jen velmi nepatrný rozdíl ve prospěch venkova vykázal SO ORP Aš (o 0,9 p. b.). Maxima dosahuje podíl terciárního sektoru v SO ORP Ostrov (54,3 %), minima pak SO ORP Kraslice (37,7 %).

Tab. 2.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
	V	M	V	M	primární		sekundární		terciární	
					V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	25 106	115 387	23 787	110 130	9,2	1,9	57,7	38,7	33,1	59,4
v tom okresy:										
Cheb	5 845	38 429	5 357	36 006	12,6	2,7	45,3	32,8	42,0	64,5
Karlovy Vary	8 159	48 205	7 842	46 620	15,8	1,5	41,0	37,4	43,2	61,2
Sokolov	11 102	28 753	10 588	27 504	2,6	1,6	76,2	48,8	21,2	49,6
v tom SO ORP:										
Aš	929	6 905	803	6 217	4,4	1,5	65,1	57,4	30,5	41,1
Cheb	3 272	21 135	3 044	20 050	11,9	2,2	44,6	28,8	43,5	69,0
Karlovy Vary	4 942	39 618	4 768	38 283	18,6	1,5	48,5	36,7	32,9	61,8
Kraslice	805	4 114	787	3 945	6,9	4,4	52,2	60,6	40,9	34,9
Mariánské Lázně	1 644	10 389	1 510	9 739	18,5	4,6	36,3	25,5	45,2	70,0
Ostrov	3 217	8 587	3 074	8 337	11,4	1,2	29,4	40,5	59,2	58,3
Sokolov	10 297	24 639	9 801	23 559	2,2	1,1	78,1	46,8	19,6	52,1

V roce 2001 bylo na území venkovského prostoru Karlovarského kraje z celkového počtu pracovních míst pouze 17,9 %, ovšem mezi jednotlivými správními obvody kraje existovala poměrně výrazná variabilita.

Nejvyšší podíl pracovních míst byl vykázán v SO ORP Sokolov (29,5 %), nejmenší pak v SO ORP Karlovy Vary (11,1 %).

Z hlediska **odvětvové struktury obsazených pracovních míst** vyplývá jednoznačná převaha pracovních míst v primární sféře na venkově ve všech správních obvodech (nejvýraznější předstih venkova je v SO ORP Karlovy Vary - 17,1 p. b.). Ještě výraznější byl v kraji předstih v sekundární oblasti - o 18,9 p. b., (nejvýrazněji o 31,4 p. b. v SO ORP Sokolov), výjimkou je pouze SO ORP Kraslice, kde měl o 8,4 p. b. převahu městský prostor. V rámci terciární sféry byl v kraji patrný předstih podílu pracovních míst ve městech (o 26,2 p. b.) ve všech správních obvodech, výjimkou byly pouze SO ORP Ostrov a Kraslice.

Tab. 2.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	8,17	7,26	11,52	7,98	95,9	96,0	51,4	48,3	12,5	12,2
v tom okresy:										
Cheb	7,02	7,27	9,03	7,56	97,4	97,6	50,0	47,0	10,7	10,9
Karlovy Vary	8,46	7,02	11,55	7,32	94,9	95,1	49,7	47,1	13,3	13,4
Sokolov	8,74	7,55	13,63	9,29	96,0	95,7	54,2	50,8	12,7	12,1
v tom SO ORP:										
Aš	9,51	7,34	8,51	6,10	97,2	98,7	41,5	41,0	7,5	7,7
Cheb	7,56	7,72	12,21	9,16	97,6	97,9	55,2	49,8	11,3	10,9
Karlovy Vary	7,89	6,35	11,65	6,84	94,9	95,0	51,3	48,2	14,7	13,4
Kraslice	9,13	9,52	14,52	10,20	95,9	95,9	51,8	48,0	11,3	11,1
Mariánské Lázně	5,25	6,23	4,92	5,27	97,2	96,0	42,8	43,4	11,7	13,6
Ostrov	9,44	9,52	11,38	9,18	95,0	95,3	47,1	44,2	11,1	13,4
Sokolov	8,66	7,23	13,45	9,14	96,1	95,6	54,8	51,3	13,0	12,2

Mezi nejvýznamnější problémy hospodářství České republiky v posledních letech patří vývoj **nezaměstnanosti** (podrobnější vysvětlení viz. kapitola 4.4.). V časové řadě od roku 2004 je možno pozorovat v Karlovarském kraji příznivou klesající tendenci míry nezaměstnanosti, avšak jen do roku 2007. Hospodářská krize se v kraji koncem roku 2008 projevila v nárůstu míry nezaměstnanosti. Na venkově byla u obou **pohlaví** v kraji vyšší míra nezaměstnanosti než ve městech, i když u žen je tento předstih výraznější (o 3,54 p. b.). U mužů byl vykázán předstih venkova v SO ORP Aš, Karlovy Vary a Sokolov, zatímco u žen byl tento předstih ve všech správních obvodech s výjimkou SO ORP Mariánské Lázně. Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje byla k 31. 12. 2008 vyšší míra nezaměstnanosti žen proti mužům o 3,35 p. b., nejvýraznější byl tento rozdíl v SO ORP Kraslice (o 5,39 p. b.), pouze v SO ORP Aš a Mariánské Lázně nezaměstnanost mužů předstihla nezaměstnanost žen.

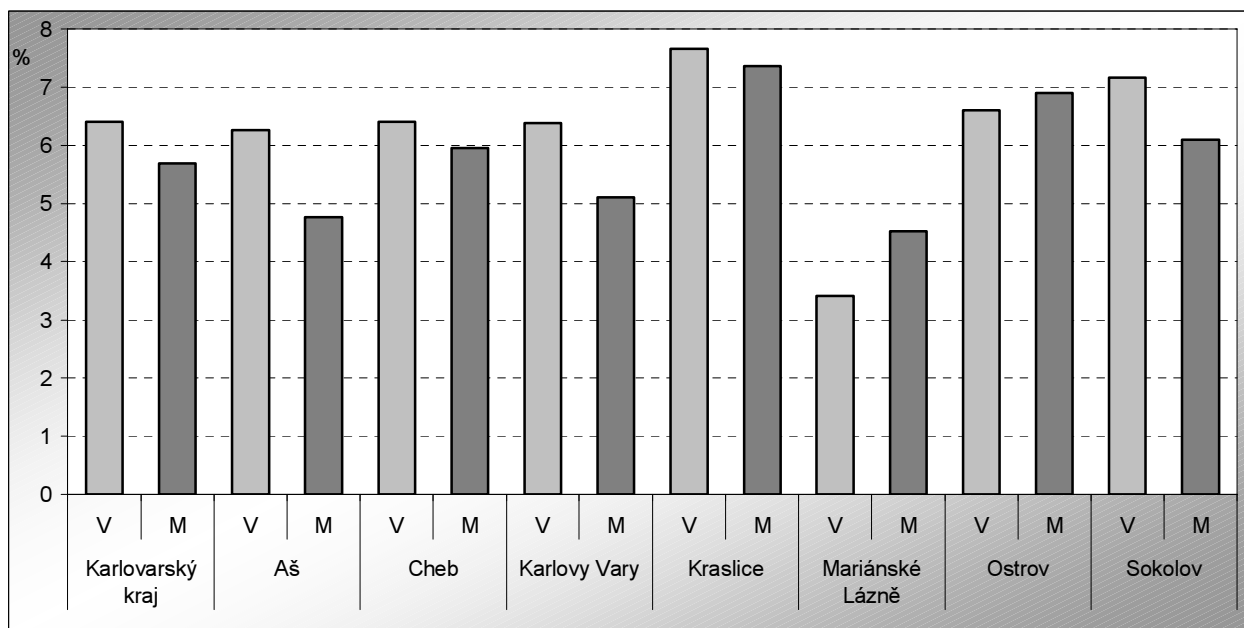
Míra nezaměstnanosti mužů se v kraji pohybovala od 5,25 % (SO ORP Mariánské Lázně) po 9,51 % (SO ORP Aš), zatímco u žen to bylo v rozmezí 4,92 % (SO ORP Mariánské Lázně) až 14,52 % (SO ORP Kraslice).

Rozdíly v **podílu dosažitelných uchazečů** mezi městským i venkovským prostorem v Karlovarském kraji jsou minimální, nejvýraznější jsou v SO ORP Aš, kde převyšuje podíl dosažitelných ve městech (o 1,5 p. b.) a v SO ORP Mariánské Lázně, kde je naopak převýšení na venkově (o 1,3 p. b.).

Pokud jde o **podíl žen mezi uchazeči** o zaměstnání v kraji, byl tento ukazatel k 31. 12. 2008 na venkově vyšší (3,1 p. b.) než ve městech, nejvýraznější předstih venkovských obcí byl zaznamenán v SO ORP Cheb (o 5,5 p. b.). Výjimkou s předstihem měst byl pouze SO ORP Mariánské Lázně (o 0,7 p. b.). V jednotlivých správních obvodech se podíl žen pohybuje od 41,5 % (SO ORP Aš) do 55,2 % (SO ORP Cheb).

Podíl osob se zdravotním postižením na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání byl ve venkovském prostoru nepatrně vyšší (o 0,3 p. b.) proti prostoru městskému, předstihu venkova se vymykají SO ORP Aš, Mariánské Lázně a s nejvyšším rozdílem Ostrov (o 2,2 p. b.). Mezi jednotlivými správními obvody je poměrně vysoká variabilita ve výši podílu (od 7,5 % v SO ORP Aš po 14,7 % v SO ORP Karlovy Vary).

Graf 12 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008

Na praceschopném obyvatelstvu se ve venkovském prostoru Karlovarského kraje k 31. 12. 2008 podíleli nezaměstnaní 6,4 %, což bylo proti prostoru městskému o 0,7 p. b. méně. Nejvyšší měrou se na praceschopném obyvatelstvu na venkově podíleli nezaměstnaní v SO ORP Kraslice (7,7 %), nejmenší pak v SO ORP Mariánské Lázně (3,4 %). V SO ORP Aš došlo k nejvýraznějšímu rozdílu mezi venkovem a městskými obcemi (předstih venkova o 1,5 p. b.), opačná situace nastala v SO ORP Mariánské Lázně (předstih města o 1,1 p. b.).

Tab. 2.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

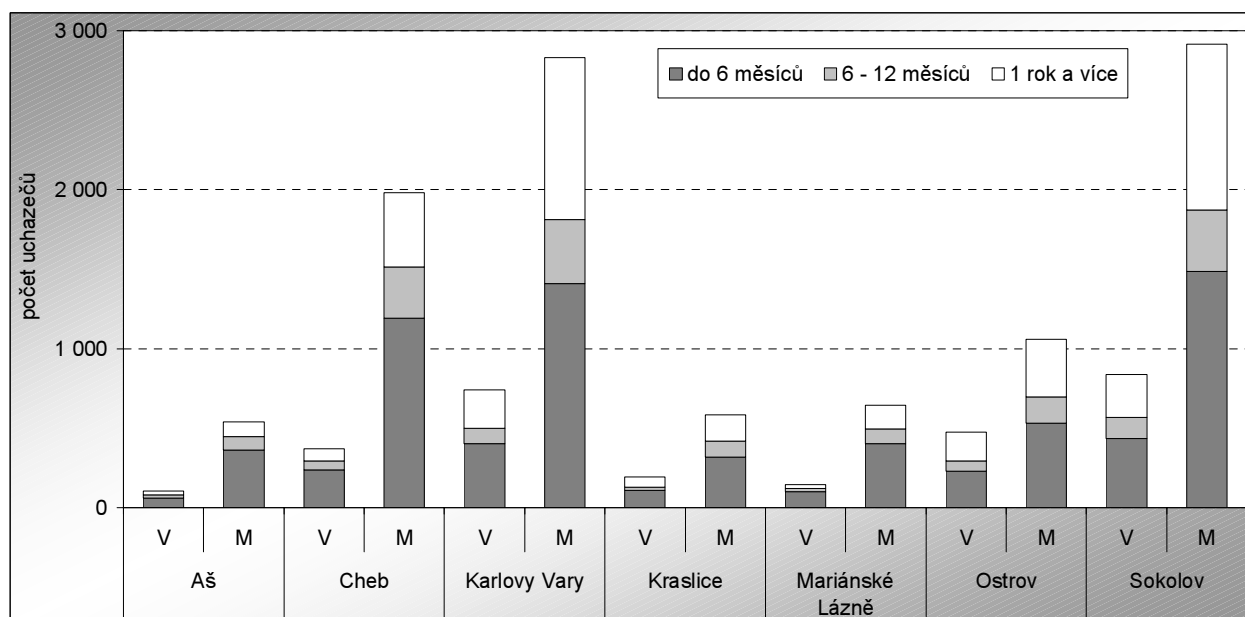
Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchazečích celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Karlovarský kraj	20,8	19,9	26,9	28,1	55,1	54,1	30,6	31,3	575	567
v tom okresy:										
Cheb	21,6	20,0	28,0	28,1	65,1	62,0	19,9	22,4	296	371
Karlovy Vary	19,1	18,7	29,7	30,6	52,1	49,9	34,6	35,5	670	669
Sokolov	22,4	21,1	22,8	25,3	52,6	51,6	32,3	34,5	630	631
v tom SO ORP:										
Aš	22,6	20,3	34,9	28,6	60,4	67,3	22,6	17,5	311	325
Cheb	23,9	19,6	25,5	26,4	64,6	60,3	20,6	23,6	306	367
Karlovy Vary	18,5	18,1	29,8	31,4	54,6	49,8	32,3	36,1	630	673
Kraslice	20,0	20,9	29,2	26,0	55,9	54,7	33,3	28,4	652	521
Mariánské Lázně	15,2	21,1	29,7	32,9	69,7	62,6	15,9	22,9	260	421
Ostrov	20,2	20,2	29,6	28,7	48,3	50,2	38,2	34,1	733	657
Sokolov	22,9	21,2	21,4	25,1	51,8	51,0	32,1	35,7	624	653

Pokud jde o uchazeče o zaměstnání podle věku, je možno konstatovat, že tento podíl ve věku do 25 let byl v Karlovarském kraji k 31. 12. 2008 v rámci ČR v obou prostorech nejvyšší, přitom venkov převyšuje města v kraji o 0,9 p. b. Nejvyšší rozdíl mezi oběma prostory ve prospěch venkova byl patrný v SO ORP Cheb (o 4,2 p. b.). V kraji pak nejvyšší podíl vykazuje právě SO ORP Cheb (23,9 %), což je o 8,7 p. b. více v relaci s nejnižším podílem v SO ORP Mariánské Lázně.

Rozdíly mezi oběma prostory jsou ve skupině nezaměstnaných ve věku 50 a více let nepatrně výraznější (v celém kraji o 1,2 p. b. vyšší ve městech). Nejvýznamnější byl tento rozdíl v SO ORP Aš (předstih venkova o 6,3 p. b.), kde byl zároveň zaznamenán nejvyšší podíl nezaměstnaných nad 50 let (34,9 %), naopak v SO ORP Sokolov, kde byl vykázan nejnižší podíl nezaměstnaných této věkové kategorie na venkově (21,4 %), došlo k předstihu v městském prostoru o 3,8 p. b.

Graf 13 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008

Doba, po kterou je uchazeč evidován na úřadu práce charakterizuje kvalitu trhu práce. Pokud délka evidence přesahuje 1 rok, jde o tzv. dlouhodobou nezaměstnanost, která bývá spojena s různými problémy v sociální oblasti. V této pozici bylo k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru Karlovarského kraje 30,6 % nezaměstnaných, v městském pak o 0,7 procentního bodu více. Nejvýrazněji převyšuje podíl ve venkovském prostoru prostor městský v SO ORP Aš (o 5,1 p. b.). V SO ORP Karlovy Vary pak došlo k předstihu městského prostoru o 3,7 p. b. Na venkově byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v SO ORP Mariánské Lázně, nejvyšší pak v SO ORP Ostrov. Právě tyto dva správní obvody si vyměnily polaritu hodnot u podílu nezaměstnaných evidovaných do 6 měsíců. S touto krátkodobou evidencí na úřadu práce bylo na venkově 55,1 % nezaměstnaných, ve městech pak 54,1 %.

Ukazatel **průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání** byl v Karlovarském kraji k 31. 12. 2008 na venkově (575 dní) o 8 dnů delší než v městských obcích. Mezi jednotlivými správními obvody kraje jsou patrné výrazné rozdíly, a to jak v prostoru venkovském, tak městském i mezi oběma. Ve venkovském prostoru vykazuje nejdelší průměrnou délku SO ORP Ostrov (733 dní), nejkratší pak SO ORP Mariánské Lázně (260 dní). Nejvýraznější předstih na venkově byl zaznamenán v SO ORP Kraslice (o 131 dní), v městských obcích pak v SO ORP Mariánské Lázně (o 161 dní).

2.5. Bydlení, bytová výstavba

Ke zhodnocení rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení byly využity zejména výsledky sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001, jež umožňují zhodnotit jak kvantitativní ukazatele domovního a bytového fondu (rozsah a strukturu), tak i ukazatele kvalitativní (technické vybavení bytů a jejich průměrnou velikost). K hodnocení vývoje pak byly využity agregované údaje o dokončených bytech v letech 2001 až 2008.

Z výsledků SLDB 2001 jednoznačně vyplývá, že v Karlovarském kraji ve venkovských obcích proti obcím v městském prostoru byla vyšší **průměrná obytná plocha** trvale obydleného bytu (o 10,7 m²), podíl bytů v rodinných domech byl o 40 procentních bodů vyšší a průměrné stáří trvale obydlených bytů bylo o 3,1 roku vyšší. U prvních dvou ukazatelů je tento trend zachován ve všech okresech i správních obvodech kraje, průměrné stáří bytů v městském prostoru v okrese Cheb a v SO ORP Kraslice a Mariánské Lázně nepatrně převýšilo údaje venkovského prostoru.

Bytová výstavba ve venkovských obcích kraje rostla intenzivněji než v obcích městského typu, jak vyplývá z ukazatele průměrného počtu dokončených bytů v letech 2001 až 2008 na 1 000 obyvatel (převyšuje o 0,8 dokončeného bytu na 1 000 obyvatel). Je to dáno zejména výstavbou nových rodinných domů v tzv. satelitech ve venkovských obcích, které jsou na dosah větším městům s pracovními možnostmi. Zároveň byly v těchto lokalitách dokončovány byty o vyšších průměrných obytných plochách (v průměru o 18,5 m²), přitom nejvýraznější rozdíl mezi oběma prostory byl vykázan v okrese Sokolov (o 27,5 m²) a v SO ORP Mariánské Lázně (o 43,3 m²) a Sokolov (o 29,4 m²).

Tab. 2.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001					
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celkového počtu trvale obydlených bytů (%)		průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	2,7	1,9	86,1	67,5	54,6	43,9	58,8	18,9	57,1	54,0
v tom okresy:										
Cheb	2,9	1,7	88,9	68,7	57,6	46,4	63,9	23,1	54,4	54,6
Karlovy Vary	3,0	2,5	81,1	68,3	55,6	43,7	61,9	17,5	59,6	55,1
Sokolov	2,3	1,3	91,5	64,0	51,1	41,6	51,4	16,4	56,1	51,5
v tom SO ORP:										
Aš	1,8	2,3	66,7	56,4	52,9	48,1	61,0	36,8	62,0	59,3
Cheb	2,8	1,2	83,0	86,6	57,7	45,1	62,5	18,8	53,5	52,6
Karlovy Vary	2,5	2,6	92,6	70,8	56,5	44,2	66,1	17,9	58,5	56,3
Kraslice	1,6	0,9	76,1	59,5	50,7	46,7	53,0	32,2	59,5	61,7
Mariánské Lázně	3,4	2,4	100,4	57,1	59,5	47,7	67,1	22,0	52,6	53,5
Ostrov	3,9	2,3	68,9	58,0	54,1	41,8	54,3	15,7	61,9	50,5
Sokolov	2,4	1,4	93,9	64,5	51,2	40,7	51,0	13,8	55,2	48,4

Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že **počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel** je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském, z okresů nejvýrazněji na Karlovarsku (o 118,8) a z SO ORP pak v chebském (o 133,5) a karlovarském (o 130,6). Ve srovnání s rokem 1991 doznal v roce 2001 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru nepatrné zvýšení (nárůst o 1,9 v kraji). Nejvýraznější nárůst doznal okres Cheb (o 8,1) a SO ORP Mariánské Lázně (o 12,6). Poměrně významnějšího nárůstu bylo dosaženo v městském prostoru (o 6,0 v kraji), nejvýrazněji pak v okrese Karlovy Vary (o 6,4) a v SO ORP Kraslice (o 11,2).

Tab. 2.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rodinné domy (%)		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	210,6	96,6	1,9	6,0	87,2	63,7	39,1	8,2	2,2	1,8
v tom okresy:										
Cheb	224,6	110,0	8,1	6,0	88,5	65,0	35,8	9,1	0,0	1,8
Karlovy Vary	214,4	95,6	-0,9	6,4	87,2	60,7	50,1	8,1	7,2	2,4
Sokolov	194,7	84,2	0,8	5,1	86,1	66,5	28,0	7,4	-2,2	0,9
v tom SO ORP:										
Aš	215,9	147,9	-1,5	7,4	87,9	76,7	23,3	13,9	-17,5	1,1
Cheb	228,0	94,5	7,5	4,8	87,0	59,8	43,6	5,9	-0,7	0,8
Karlovy Vary	227,1	96,6	2,5	6,6	89,3	61,1	54,7	7,9	13,2	2,3
Kraslice	221,3	137,6	7,3	11,2	86,8	79,7	69,4	18,9	1,0	0,8
Mariánské Lázně	223,7	115,0	12,6	8,0	90,7	62,7	30,5	12,4	7,5	4,5
Ostrov	191,7	92,1	-5,5	5,6	82,7	58,8	41,9	9,2	-3,9	2,8
Sokolov	188,5	75,3	-0,8	4,3	85,9	62,6	18,4	5,5	-3,2	0,9

Vlivem vysokého zastoupení tzv. druhého bydlení na venkově je patrná výrazně rozdílná situace mezi městem a venkovem v počtu a zejména ve využití **neobydlených domů**. Tyto neobydlené domy jsou koncentrovány především do menších obcí a jsou využívány k rekreačním účelům. Ve venkovském prostoru v relaci s prostorem městským připadá na 1 000 obyvatel o 30,9 neobydleného domu více. Největší rozdíly v tomto ukazateli jsou patrné zejména v rekreačních oblastech (okres Karlovy Vary o 42,0 a SO ORP Kraslice o 50,5 a Karlovy Vary o 46,8).

Ve srovnání s rokem 1991 nebyly v roce 2001 v obou prostorech podstatnější změny ve **využití neobydlených domů na 1 000 obyvatel**, výraznější změny zaznamenaly pouze ve venkovském prostoru SO ORP Aš (pokles o 17,5) a SO ORP Karlovy Vary, kde naopak došlo k nárůstu o 13,2 neobydleného bytu na 1 000 obyvatel.

Tab. 2.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

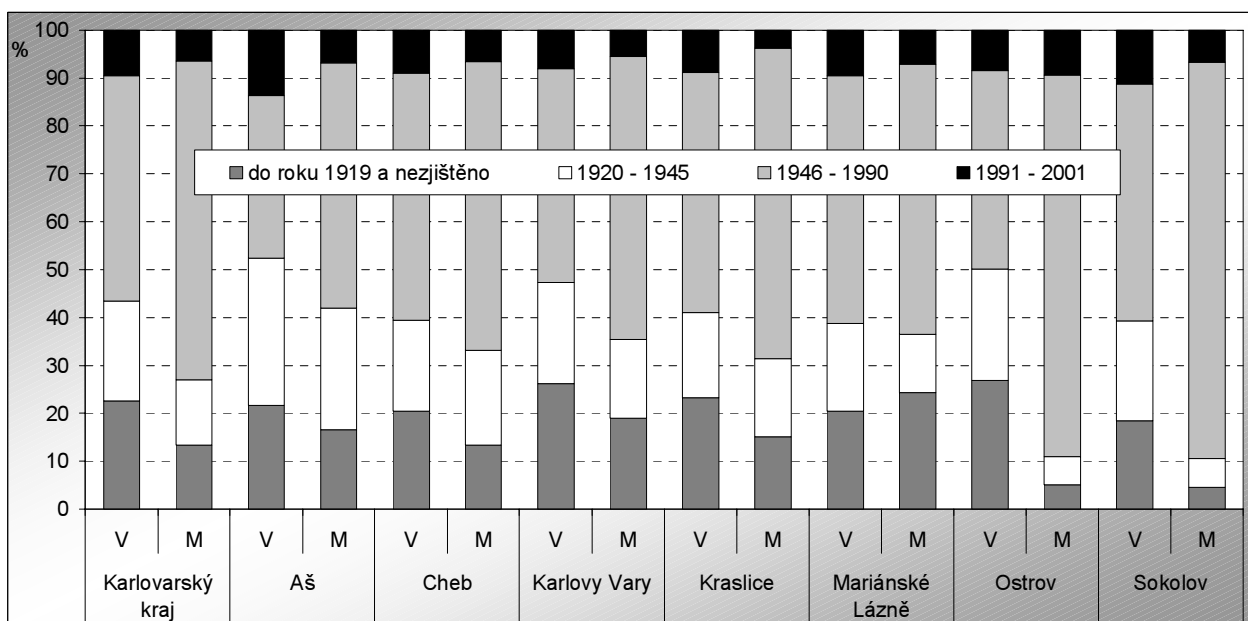
Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	346,2	388,5	4,6	19,1	50,7	27,2	-0,3	6,8	4,9	0,6
v tom okresy:										
Cheb	340,3	382,7	7,0	16,2	46,5	30,2	5,2	9,4	3,6	0,6
Karlovy Vary	338,0	395,8	1,5	21,1	63,2	28,2	6,4	7,9	6,6	0,5
Sokolov	361,2	385,1	6,1	19,7	38,4	22,9	-13,5	2,7	3,8	0,6
v tom SO ORP:										
Aš	340,5	379,4	-6,4	25,4	30,6	35,1	-13,8	9,3	2,3	1,1
Cheb	341,6	379,3	4,8	9,0	55,5	25,0	5,5	4,2	5,0	0,3
Karlovy Vary	339,0	399,2	7,4	19,2	67,5	29,2	14,2	6,8	6,7	0,5
Kraslice	379,4	377,8	8,5	18,3	81,6	38,1	-13,1	5,6	11,9	2,1
Mariánské Lázně	338,4	392,4	14,8	24,8	41,0	37,6	12,3	20,6	2,2	1,0
Ostrov	336,2	383,0	-9,6	28,1	55,7	24,4	-8,0	12,1	6,3	0,4
Sokolov	356,9	386,4	5,5	19,9	28,4	20,4	-13,8	2,3	1,6	0,3

S výjimkou SO ORP Kraslice připadalo v roce 2001 ve všech okresech i SO ORP Karlovarského kraje na 1 000 obyvatel ve venkovských obcích méně **trvale obydlených bytů** než v obcích městského prostoru. V kraji připadalo ve venkovském prostoru o 42,3 bytů na 1 000 obyvatel méně než v prostoru městském. Nejvýraznější rozdíl v tomto mezi oběma prostory vykázal okres Karlovy Vary (o 57,8) a zároveň SO ORP Karlovy Vary (60,2) a SO ORP Mariánské Lázně (o 54,0).

V relaci s rokem 1991 došlo v roce 2001 na venkově k výrazně nižšímu nárůstu počtu bytů na 1 000 obyvatel než ve městech (o 14,5 bytů), nejvýznamnější předstih městského prostoru doznal SO ORP Sokolov (o 37,7) a Aš (o 31,8).

Graf 14 Podíl trvale obydlených bytů podle období výstavby domu v roce 2001

U **neobydlených bytů na 1 000 obyvatel** je situace opačná, kromě SO ORP Aš byl v roce 2001 ve venkovském prostoru ve srovnání s prostorem městským tento podíl vyšší. Nejvýraznější rozdíl mezi oběma prostory zaznamenal okres i SO ORP Karlovy Vary a SO ORP Kraslice. Na rozdíl od obcí městského typu, kde mezi oběma sčítáními došlo ve všech okresech a správních obvodech k nárůstu počtu neobydlených bytů na 1 000 obyvatel (nejvýrazněji v SO ORP Mariánské Lázně – o 20,6), ve venkovských obcích okresu Sokolov a v SO ORP Aš, Kraslice a Sokolov byl zaznamenán poměrně výrazný pokles (všude přes 13 neobydlených bytů na 1 000 obyvatel).

Výraznější **podíl bytů sloužících k rekreaci** vykazují obce venkovského typu, nejvýraznější rozdíl proti městským obcím je patrný v okrese i SO ORP Karlovy Vary a v SO ORP Kraslice (dokonce o 9,8 p. b.).

Tab. 2.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	20,8	12,6	21,0	13,6	37,3	52,9	9,7	13,8	9,5	6,4
v tom okresy:										
Cheb	19,3	16,1	20,6	18,8	33,4	43,4	15,5	14,1	9,9	6,8
Karlovy Vary	24,6	15,5	21,9	14,2	33,8	50,8	9,7	12,6	8,2	6,2
Sokolov	17,5	5,2	20,1	7,5	44,4	65,3	5,3	15,0	10,7	6,3
v tom SO ORP:										
Aš	19,7	14,9	30,8	25,4	19,0	38,1	14,9	13,0	13,7	6,9
Cheb	19,0	12,8	19,0	19,7	38,4	46,0	13,1	14,3	9,0	6,7
Karlovy Vary	24,4	18,3	21,2	16,3	35,3	45,5	9,3	13,7	8,1	5,4
Kraslice	20,2	13,8	17,7	16,3	43,9	47,8	6,3	17,1	8,8	3,8
Mariánské Lázně	19,6	23,7	18,4	12,1	32,7	41,9	19,0	14,5	9,5	7,1
Ostrov	25,0	4,7	23,3	5,9	31,1	71,5	10,4	8,2	8,4	9,4
Sokolov	16,8	3,8	20,7	6,1	44,5	68,1	5,1	14,7	11,2	6,7

Rozhodující podíl bytového fondu v Karlovarském kraji jak ve městech, tak na venkově tvoří byty v domech z let výstavby 1920 až 1980. Ve **struktuře bytového fondu podle stáří** jsou na venkově patrně výrazně vyšší podíly bytů v domech postavených do roku 1945 a pak v nové výstavbě z let 1991 až 2001, kdy došlo k omezení výstavby bytových domů ve městech a naopak k výraznému růstu výstavby rodinných domků v menších obcích venkovského typu. Naopak v obdobích 1946 až 1980 a 1981 až 1990 výrazněji převyšuje výstavba bytů ve městech, z prvního časového období v obcích městském prostoru pak pochází až 52,9 % bytů. Šlo zejména o masivní výstavbu panelových sídlišť.

Tab. 2.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		na osobu (m ²)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	2,81	2,53	83,8	67,9	54,6	43,9	2,82	2,42	19,1	17,2
v tom okresy:										
Cheb	2,87	2,55	88,1	71,2	57,6	46,4	2,91	2,49	19,8	18,1
Karlovy Vary	2,85	2,49	85,7	67,8	55,6	43,7	2,87	2,40	19,1	17,4
Sokolov	2,72	2,57	78,2	64,7	51,1	41,6	2,70	2,39	18,4	16,0
v tom SO ORP:										
Aš	2,80	2,58	79,9	72,3	52,9	48,1	2,74	2,64	18,5	18,5
Cheb	2,89	2,56	88,5	69,8	57,7	45,1	2,89	2,42	19,7	17,5
Karlovy Vary	2,87	2,47	87,2	68,3	56,5	44,2	2,91	2,41	19,3	17,7
Kraslice	2,54	2,62	78,7	72,0	50,7	46,7	2,61	2,57	19,2	17,6
Mariánské Lázně	2,87	2,50	90,9	73,3	59,5	47,7	2,99	2,53	20,5	18,9
Ostrov	2,82	2,56	83,0	66,0	54,1	41,8	2,81	2,35	18,8	16,2
Sokolov	2,76	2,57	78,1	63,5	51,2	40,7	2,73	2,36	18,3	15,7

Podle výsledků SLDB 2001 byly byty ve venkovských obcích větší než v obcích městského typu (v Karlovarském kraji v průměru o 24,4 %), avšak vzhledem k vyššímu průměrnému počtu žijících osob, byla **průměrná obytná plocha** připadající na osobu na venkově v kraji větší pouze o 11,0 %. Výjimkou rychlejšího tempa růstu obytné plochy na 1 byt před tempem růstu obytné plochy na osobu byl pouze SO ORP Kraslice (o 0,6 p. b.).

Kvalitativní ukazatele bydlení (průměrná celková a obytná plocha, počet místností a obytná plocha na osobu) byly v roce 2001 ve venkovském i městském prostoru nejvyšší v okrese Cheb a z jednotlivých správních obvodů pak právě v tomto okrese (SO ORP Mariánské Lázně a Cheb).

Nejvýraznější rozdíly mezi těmito kvalitativními ukazateli bydlení mezi venkovským a městským prostorem byly zaznamenány v okrese a SO ORP Karlovy Vary a SO ORP Cheb. Výjimkou je pouze ukazatel obytné plochy na osobu, kde vychází největší rozdíl mezi oběma prostory ve prospěch venkovského prostoru v okrese a SO ORP Sokolov a SO ORP Ostrov.

Tab. 2.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		úhrn 2005 - 2008 / úhrn 2001 - 2004 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	1 246	3 753	119,0	155,0	71,8	35,9	5,9	38,6	7,6	8,7
v tom okresy:										
Cheb	344	1 081	137,2	206,2	83,1	40,5	3,5	43,9	7,0	7,4
Karlovy Vary	565	1 895	134,4	211,2	65,0	35,1	4,1	39,7	8,3	10,0
Sokolov	337	777	84,2	52,4	71,8	31,5	11,6	28,2	7,1	7,5
v tom SO ORP:										
Aš	31	278	416,7	205,5	77,4	24,1	-	50,7	-	10,1
Cheb	167	433	135,2	102,3	78,4	72,1	7,2	9,2	10,2	9,2
Karlovy Vary	291	1 525	123,8	274,7	79,0	36,1	-	49,4	11,7	7,3
Kraslice	45	73	181,3	170,4	48,9	47,9	-	-	13,3	16,4
Mariánské Lázně	146	370	114,7	670,8	89,7	15,9	-	79,5	4,8	3,2
Ostrov	274	370	146,8	83,2	50,0	31,1	8,4	-	4,7	20,8
Sokolov	292	704	74,9	45,8	75,3	29,8	13,4	31,1	6,2	6,5

V letech 2001 až 2008 bylo na území Karlovarského kraje **dokončeno 4 999 bytů**, z toho 24,9 % na území venkovských obcí, z toho 71,8 % v nových rodinných domech. V podílu dokončených bytů v rodinných domech ze všech dokončených bytů mezi oběma prostory byl zaznamenán významný rozdíl ve prospěch venkovského prostoru (o 35,9 procentního bodu); nejvýraznější pak v SO ORP Mariánské Lázně (o 73,8 p. b.) a Aš (o 53,3 p. b.).

Za celé toto sledované období bylo ve venkovském prostoru v kraji v průměru na 1 000 obyvatel proti prostoru městskému dokončeno o 6,5 bytů více; nejvýznamnější pak byl předstih venkova v SO ORP Ostrov (o 12,8) a Cheb (o 12,6 dokončeného bytu na 1 000 obyvatel). Přitom mezi jednotlivými správními obvody venkovského prostoru byly zjištěny významné rozdíly v intenzitě bytové výstavby (v SO ORP Ostrov byla intenzita 2,4krát vyšší než v SO ORP Kraslice).

2.6. Občanská a technická vybavenost

Jelikož údaje nejsou získávány ze standardních statistických zjišťování, je potřeba k nim a zejména k jejich srovnávání přistupovat obezřetně a mají spíše informativní charakter.

Nejrozšířenějším **školským zařízením** jsou ve venkovských obcích Karlovarského kraje **mateřské školy**, které mají k dispozici obyvatelé více než poloviny obcí, **základní škola** pak funguje téměř ve 40 % obcí. Nejvyšším podílem obcí venkovského prostoru s mateřskou i základní školou disponuje okres Karlovy Vary a SO ORP Ostrov. Naopak nejnižší podíl obcí se školskými zařízeními se vyskytuje v SO ORP Aš a Kraslice, kde se nachází větší počet menších obcí. Z časového hlediska je možno pozorovat v kraji pokles podílu obcí vybavených předškolními a školskými zařízeními, a to především vlivem rušení a slučování mateřských škol. K nejvýraznějšímu poklesu podílu obcí s předškolními zařízeními došlo v SO ORP Cheb (o 11,8 procentního bodu), u školských zařízení pak v SO ORP Ostrov (o 16,7 p. b.). V důsledku redukce počtu základních škol v kraji došlo ke zvýšení podílu dětí ve věku 6 až 14 let (o 5,8 procentního bodu v kraji), které žijí ve venkovských obcích, ve kterých není zřízena základní škola. Další podstatnou příčinou tohoto jevu je probíhající intenzivní výstavba nových rodinných domků v obcích v zázemí velkých měst a s ní související růst počtu dětí. Těmto původně malým obcím často chybí základní občanská vybavenost a jejich obyvatelé jsou nuceni využívat příslušná zařízení v blízkém městě. V kraji žije v obcích bez základní školy 35,6 % dětí venkovského prostoru, nejvíce v okrese Sokolov (40,6 % dětí) a samozřejmě v SO ORP Sokolov (43,8 % dětí) a Karlovy Vary (40,8 % dětí).

Veřejné knihovny, případně jejich pobočky, jsou nejčastějším a v mnohých případech jediným kulturním zařízením ve venkovských obcích. Nejvyšší podíl obcí s touto službou vykazuje SO ORP Mariánské Lázně, kde jsou všechny obce knihovnou vybaveny, následuje SO ORP Ostrov (91,7 %), naopak nejmenší podíl je v SO ORP Aš, kde došlo ve srovnání s rokem 2000 k nejvýraznějšímu poklesu vybavenosti obcí knihovnou (o 33,3 procentního bodu).

Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %

	Podíl obcí se školou				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000/01	2006/07	2000/01	2006/07						
Karlovarský kraj	59,0	52,0	44,0	38,0	29,8	35,6	86,0	84,0	59,0	59,0
v tom okresy:										
Cheb	51,6	41,9	35,5	35,5	27,1	27,6	83,9	80,6	45,2	45,2
Karlovy Vary	63,4	56,1	51,2	41,5	27,8	35,9	87,8	87,8	63,4	63,4
Sokolov	60,7	57,1	42,9	35,7	34,1	40,6	85,7	82,1	67,9	67,9
v tom SO ORP:										
Aš	33,3	33,3	33,3	33,3	20,7	21,8	66,7	33,3	100,0	100,0
Cheb	52,9	41,2	35,3	35,3	27,1	27,8	76,5	76,5	41,2	41,2
Karlovy Vary	51,7	44,8	44,8	37,9	35,1	40,8	86,2	86,2	58,6	58,6
Kraslice	50,0	50,0	33,3	33,3	29,9	23,6	83,3	83,3	83,3	83,3
Mariánské Lázně	54,5	45,5	36,4	36,4	29,9	29,7	100,0	100,0	36,4	36,4
Ostrov	91,7	83,3	66,7	50,0	14,9	27,6	91,7	91,7	75,0	75,0
Sokolov	63,6	59,1	45,5	36,4	35,0	43,8	86,4	81,8	63,6	63,6

dokončení

	Podíl obcí s ordinací ⁴⁾ (%)						Podíl obcí se zařízením lékárenské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé		praktického lékaře pro děti a dorost		stomatologa		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Karlovarský kraj	33,0	36,0	13,0	12,0	17,0	13,0	5,0	5,0	3,3	3,0
v tom okresy:										
Cheb	19,4	22,6	12,9	12,9	12,9	9,7	6,5	6,5	-	-
Karlovy Vary	39,0	46,3	9,8	9,8	22,0	17,1	7,3	7,3	3,6	7,2
Sokolov	39,3	35,7	17,9	14,3	14,3	10,7	-	-	5,7	-
v tom SO ORP:										
Aš	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	-	-	-	-
Cheb	23,5	23,5	11,8	11,8	11,8	11,8	5,9	5,9	-	-
Karlovy Vary	37,9	37,9	6,9	6,9	17,2	10,3	3,4	3,4	-	6,2
Kraslice	33,3	33,3	16,7	16,7	16,7	16,7	-	-	-	-
Mariánské Lázně	9,1	18,2	9,1	9,1	9,1	-	9,1	9,1	-	-
Ostrov	41,7	66,7	16,7	16,7	33,3	33,3	16,7	16,7	10,1	9,2
Sokolov	40,9	36,4	18,2	13,6	13,6	9,1	-	-	7,4	-

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

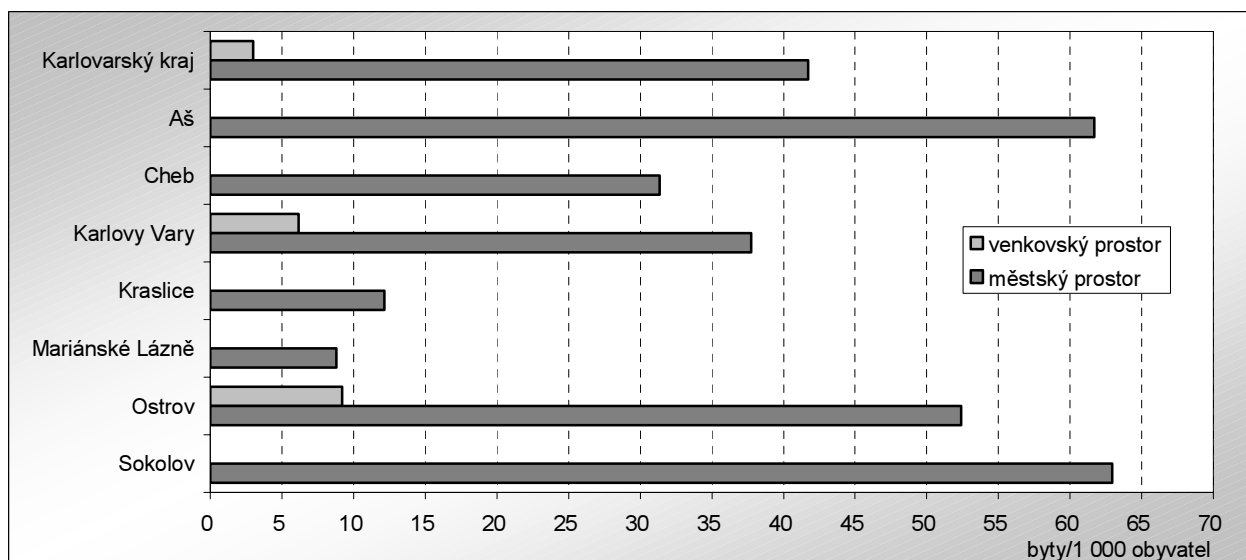
⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Ačkoliv v rámci České pošty docházelo k racionalizaci poštovních služeb, v Karlovarském kraji v roce 2006 podíl obcí s **poštovním úřadem či poštovnou** ve všech obcích venkovského prostoru všech okresů i SO ORP zůstal na úrovni roku 2000. Nejvyšší je tento podíl v SO ORP Aš (100 %) a Kraslice (83,3 %). Největší problémy pak mají obyvatelé obcí SO ORP Mariánské Lázně.

Obyvatelé více než třetiny venkovských obcí Karlovarského kraje mají k dispozici **základní zdravotní péči**, kterou poskytují většinou privátní praktičtí lékaři. Tato služba je nejčastěji dostupná obyvatelům téměř poloviny obcí okresu Karlovy Vary, z SO ORP pak dvěma třetinám obcí SO ORP Ostrov, kde byl zaznamenán nejvyšší nárůst proti roku 2000 (o 25,0 procentních bodů). Zatímco podíl obcí s dostupností **ordinace lékaře pro dospělé** má v čase rostoucí tendenci, podíl obcí s **ordinací dětského lékaře** vykazuje tendenci klesající. Nejlepší dostupnost dětského lékaře mají venkovské obce okresu Sokolov a SO ORP Aš, absolutně nejhorší pak SO ORP Karlovy Vary (jen 6,9 % obcí).

V souladu s všeobecným trendem celkového úbytku zubních lékařů se snižuje i podíl venkovských obcí s **ordinací stomatologa**, nejdostupnější zůstává pro třetinu obcí SO ORP Aš a Ostrov, nejhorší je situace v SO ORP Mariánské Lázně, kde tato péče není dosažitelná pro žádnou obec. Podíl obcí se zařízením **lékárenské péče** zůstává v obou sledovaných letech ve všech okresech i SO ORP na stejné úrovni.

Graf 15 Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007

Ve vybavenosti bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let dochází proti roku 2000 ve venkovských obcích Karlovarského kraje k mírnému poklesu, v okresech Cheb a Sokolov v roce 2007 tato zařízení chybí úplně.

Na služby poskytované v rámci občanské vybavenosti má zásadní vliv i dostupnost jednotlivých obcí venkovského prostoru. Mezi faktory, které významným způsobem limitují rozsah a rozvoj poskytovaných služeb těchto obcí patří mimo jiné postupné omezování veřejné dopravy, rušení autobusových linek a snižování počtu spojů, financování dopravy z peněz obecních rozpočtů.

Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %

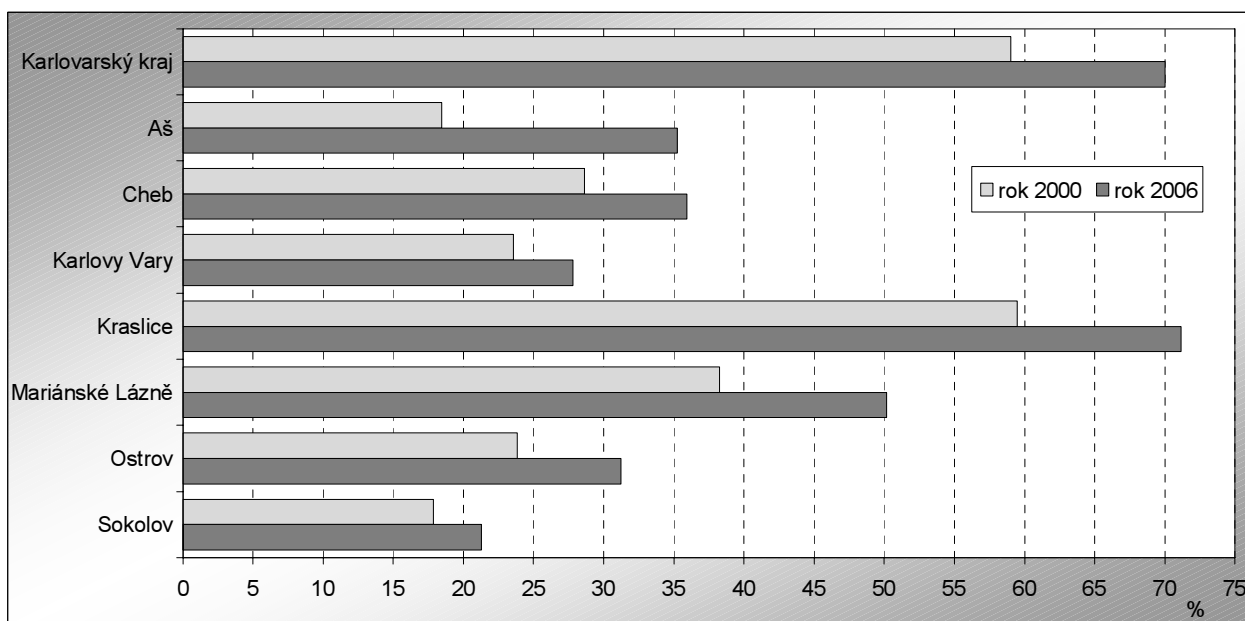
	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
Karlovarský kraj	95,0	95,0	59,0	70,0	47,0	56,0	32,0	42,0	30,0	81,0
v tom okresy:										
Cheb	100,0	96,8	51,6	64,5	45,2	51,6	48,4	51,6	38,7	83,9
Karlovy Vary	87,8	92,7	61,0	73,2	36,6	48,8	26,8	43,9	31,7	97,6
Sokolov	100,0	96,4	64,3	71,4	64,3	71,4	21,4	28,6	17,9	53,6
v tom SO ORP:										
Aš	100,0	100,0	33,3	100,0	66,7	66,7	66,7	100,0	66,7	100,0
Cheb	100,0	100,0	41,2	52,9	29,4	35,3	47,1	47,1	41,2	82,4
Karlovy Vary	82,8	89,7	65,5	69,0	24,1	31,0	20,7	34,5	24,1	96,6
Kraslice	100,0	83,3	33,3	50,0	33,3	66,7	16,7	16,7	16,7	33,3
Mariánské Lázně	100,0	90,9	72,7	72,7	63,6	72,7	45,5	45,5	27,3	81,8
Ostrov	100,0	100,0	50,0	83,3	66,7	91,7	41,7	66,7	50,0	100,0
Sokolov	100,0	100,0	72,7	77,3	72,7	72,7	22,7	31,8	18,2	59,1

Proti roku 2000 doznala úroveň technické vybavenosti obcí venkovského typu na území Karlovarského kraje v souvislosti s budováním čistíren odpadních vod a rozvodů plynu výrazného zvýšení.

Veřejný vodovod je zřízen v 95 % venkovských obcí, přitom v SO ORP Aš, Cheb, Ostrov a Sokolov jsou na veřejný vodovod připojeny všechny obce. O 11,0 procentních bodů se zvýšil podíl obcí s napojením na kanalizační síť s čistírnou odpadních vod (ČOV), napojení všech obcí vykazuje SO ORP Aš, pouze poloviční počet obcí pak SO ORP Kraslice.

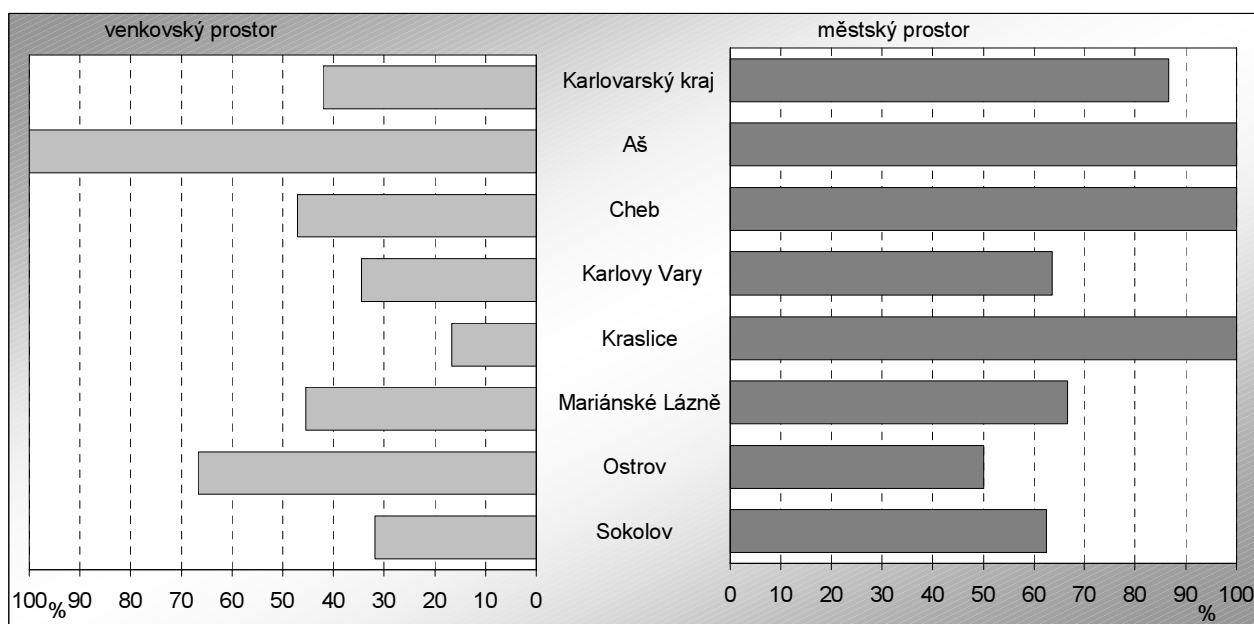
Dotační politika státu, orientovaná na zkvalitňování životního prostředí po roce 2000, přispěla k výraznému rozšíření plynofikace venkovských obcí. V Karlovarském kraji se podíl obcí připojených na rozvod plynu od roku 2000 zvýšil o 9,0 procentních bodů, přitom nejvýrazněji v SO ORP Kraslice a Ostrov. Nejméně postupuje plynofikace v SO ORP Cheb a Karlovy Vary, kde zároveň zůstává i nejnižší podíl obcí připojených na plynovou přípojku.

Graf 16 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006

Karlovarský kraj vykazuje jeden z nejvyšších podílů obcí venkovského typu se **železniční zastávkou** (42,0 %), přitom nárůst podílu v relaci s rokem 2000 dosahuje 10,0 procentních bodů. Ve všech obcích SO ORP Aš fungovala v roce 2006 železniční zastávka, nejhorší byla situace v SO ORP Kraslice (pouze 16,7 % obcí).

Graf 17 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006

Jednou z významných podmínek rozvoje venkovského prostoru je i **schválený územní plán**, jehož důležitým nástrojem je územně plánovací dokumentace (ÚPD). V Karlovarském kraji byl zaznamenán proti roku 2000 výrazný nárůst podílu obcí se schválenou územně plánovací dokumentací (o 51,0 procentních bodů), nejvýraznější růst zaznamenal SO ORP Karlovy Vary (o 72,4 p. b.), nejnižší pak SO ORP Kraslice (o 16,7 p. b.). Přitom v roce 2007 vykázaly schválenou ÚPD všechny venkovské obce SO ORP Aš a Ostrov, nejméně obcí pak v SO ORP Kraslice.

2.7. Územní rozdíly ve venkovském území kraje

Při pohledu na venkovské území z hlediska absolutních ukazatelů základní územní a sídelní charakteristiky nám vystupuje největší rozdíl mezi SO ORP Aš (nejmenší) a SO ORP Sokolov, resp. Karlovy Vary (největší). Avšak při poměření daných ukazatelů na 1 obec se již polarita vztahuje na jiné správní obvody. Takže například největší průměrný počet obyvatel na 1 obec se nachází v SO ORP Ostrov, naopak nejmenší v SO ORP Cheb. Průměrná rozloha 1 obce je největší v SO ORP Karlovy Vary, což má zároveň vliv

na nejmenší hustotu zalidnění v tomto SO ORP (ovlivňuje rozloha VÚ Hradiště). Naopak nejmenší rozloha 1 obce se nachází v SO ORP Sokolov, kde je zároveň největší hustota zalidnění.

Struktura půdního fondu ukazuje na největší rozdíly mezi SO ORP Cheb a Kraslice. SO ORP Cheb se vyznačuje největším podílem zemědělské půdy, SO ORP Kraslice naopak největším podílem lesních pozemků, a tím i nejvyšším koeficientem ekologické stability.

Zaměříme-li se na věkovou strukturu obyvatelstva, zjišťujeme, že nejnižší průměrný věk mají obyvatelé SO ORP Ostrov, naopak nejvyšší obyvatelé SO ORP Kraslice. Nejnižší průměrný věk s sebou přináší jak nejvyšší počet živě narozených na 1 000 obyvatel, a tím i nejvyšší přirozený přírůstek, tak i nejvyšší promile potratovosti, umělých přerušení těhotenství, včetně vyšší sňatečnosti i rozvodovosti. Naopak nejvyšší průměrný věk má vliv na nejvyšší úmrtnost.

Co se týče vzdělanostní struktury, je na tom nejlépe SO ORP Mariánské Lázně, na druhou stranu nejhůře SO ORP Aš a Sokolov.

Vzdělanostní struktura má vliv i na rozvoj ekonomiky, o čemž svědčí ukazatel intenzity podnikatelské aktivity, který je nejnižší v SO ORP Sokolov a ukazatel celkových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele, který je nejnižší v SO ORP Aš.

Naopak rozvoj ekonomiky má vliv na zaměstnanost a nezaměstnanost v regionu. Míra ekonomické aktivity byla nejnižší v roce 2001 v SO ORP Kraslice a v souvislosti s tím počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob zde byl nejnižší. Tato tendence bohužel přetrvávala až do roku 2008, kdy SO ORP Kraslice zaznamenává nejvyšší míru nezaměstnanosti.

Pokud neroste ekonomika, je vysoká nezaměstnanost, nemůže výrazně růst ani bytová výstavba (tyto vazby se týkají SO ORP Kraslice). Pokud k mírnému růstu bytové výstavby dochází, pak se staví byty menší, co do plochy i počtu obytných místností. SO ORP Kraslice také v technické vybavenosti obcí venkovského prostoru poněkud zaostává, což je evidentně způsobeno celkovým nepříznivým vývojem v tomto regionu.

2.8. Shrnutí

Při zkoumání varianty vymezení venkova, kdy venkovským prostorem rozumíme všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obcí v zázemí krajského města, se zaměřujeme v Karlovarském kraji na 100 obcí s rozlohou 2 151 km² a 59 748 obyvateli. Proti městskému prostoru je venkov o cca 1 000 km² větší, ale s pouhou čtvrtinou obyvatel.

I když je rozloha venkova větší, je to zásluhou lesních pozemků, ne velikostí zemědělské půdy, což je zásadní zjištění.

Při pohledu na obyvatelstvo venkovského prostoru můžeme konstatovat, že je mladší průměrným věkem a ve věkové struktuře má více dětí a méně důchodců než prostor městský, což s sebou přináší v návaznosti vyšší ukazatel porodnosti a podíl živě narozených dětí mimo manželství.

Také přístup ke vzdělání je rozdílný mezi venkovem a městem. Jednoznačně ve venkovském prostoru převažuje nižší vzdělání - základní a střední bez maturity.

Hodnocení vývoje v ekonomické oblasti nám ztěžuje rozdílný časový horizont zjišťovaných ukazatelů. V roce 2001 zaznamenávala intenzita podnikatelské aktivity jednoznačně vyšší úroveň ve venkovském prostoru, ale celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele v roce 2008 byly vyšší v prostoru městském. I přes tyto skutečnosti byl vývoj mezi lety 2001 až 2008 z hlediska růstu celkového počtu ekonomických subjektů výraznější u venkovského prostoru.

Podle odvětvové struktury ekonomiky má venkov výraznější zastoupení primárního a sekundárního sektoru, což se odráží i ve vyšším podílu samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů na 1 000 obyvatel. Trochu neočekávaně se ve venkovském prostoru objevuje vyšší podíl neziskového sektoru a zahraničních osob na 1 000 obyvatel.

Co se týče atraktivity venkovského prostoru měřené kapacitami hromadných ubytovacích zařízení, nemůže se venkov s městem měřit. Počet lůžek v městském prostoru na 1 km² ve všech sledovaných typech ubytovacích zařízení vysoce převyšuje venkovský prostor.

Veřejné rozpočty zkoumané v letech 2003 až 2008 vykazují ve venkovském prostoru nižší daňové příjmy na 1 obyvatele než v prostoru městském, přesto saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele je ve venkovském prostoru vyšší, což je však způsobeno zejména změnou pravidel rozpočtového určení daní.

Také u ukazatelů trhu práce se potýkáme s problémy v hodnocení ukazatelů různých časových horizontů. Míra ekonomické aktivity měřená v roce 2001 je nižší na venkově a tento trend přetrvával až do roku 2008, kdy zaznamenáváme na stejném území výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, přestože vývoj mezi roky 2008 a 2000 byl ve venkovském prostoru mírně pozitivnější.

Dalším z pohledů na hodnocení rozdílu mezi venkovským a městským prostorem je rozvoj bydlení a bytové výstavby. Venkovský prostor vykazuje výrazně vyšší počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel, což je způsobeno existencí výrazně vyššího množství rodinných domů, a to je na venkově běžným a logickým jevem. Tento stav dokládá i ukazatel trvale obydlených bytů na 1 000 obyvatel, který je naopak vyšší v městském prostoru.

Pokud se zaměříme na kvalitativní hledisko bytové výstavby, zjišťujeme, že se vzrůstající výstavbou rodinných domů na venkově, roste i jejich průměrná obytná plocha. Zvláštností venkovského prostoru je vysoký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového počtu bytů.

Z hlediska posuzování vývoje občanské vybavenosti obcí venkovského prostoru od roku 2000 až do roku 2006 (resp. 2007) zjišťujeme téměř u všech sledovaných ukazatelů pokles či stagnaci. K nárůstu došlo pouze u podílu obcí s ordinací praktického lékaře pro dospělé. Naopak u technické vybavenosti obcí venkovského prostoru zaznamenáváme převážně vzrůstající tendenci.